Է. ՏԱՐԻ — Թիւ 2,111 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՕԳՈՍՏՈՍ 26 — 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 16 ձէմազի իւլ ախր, 1321 — 26 ՕՂՈՍՏՈՍ 1319 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԷԱՆ

ПУЗАНТИОН
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

پوزانتیون
ایمنجه یومی وسیاسی غزته، صاحب نشریه سی
پوزانت کچیان
مطبعه دائره سی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرو
دائره نك محله سنده در

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ԿՈՎԿԱՍԷՆ

ԹԵՄԱԿԱՆ ՈՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԵՂԵԼՈՒԹԻՒՆԷ

ՏՓԼԻՍ, Օգս. 15.

Պաքուէ կ'տեղեկացնեն թէ Օգոստոսի 10ին տեղւոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ խոստն քաղմութեան ներկայութեամբ Հայ հոգեւորականութիւնը հանդիսաւոր հոգեհանդիսաւ կատարեց յաւերժահիշատակ Մելքիսեդեկ Սրբազանի համար։ Ղուկասեան քահանան մի ազդու դամբանականով դրուատեց հանգուցեալ եպիսկոպոսի մասուցած ծառայութիւնները Հայ-եկեղեցւոյ և կռնգ առնելով նրա աշխատութիւններից «եկեղեցական պատմութեան» վրայ, նկարագրեց, թէ ի՛նչպէս հանգուցեալ Սրբազանը՝ այդ պատմութեան իւրաքանչիւր նշանաւոր պէսքը իւր սրտին մօտ ընդունելով նկարագրել է այնպէս որ կարծես ինքն անձամբ ներկայ է եղել, տեսել, լսել է ու զգացել։

*** Իսահակ Ժամհարեանի սպանութեան գործի քննութիւնը նշանակուած է Հոկտեմբերի 4ին Մոսկուայի նահանգական դատաւորների քրէական Է. բաժանմունքում։ Մեղադրեալի պաշտպանութիւնը յանձն են առել Ֆ. Ն. Պլեւակօ և Մ. Ֆ. Խոդասեվիչ։

** Իսահակ Ժամհարեանի սպանութեան գործի, որ լինելու է Մոսկուայում, մեծ թուով վկաներ են կանչուում Շուշուց։

** Շամախուց ուղա թերթերից գըրում են, թէ այդ գաւառի հայադաւան լնակչութեան մէջ ձգտում է նկատուում քաղաքականանալու և թէ չատերին այդ բանը թոյլ է տուել Կովկասի բարձր իշխանութիւնը։

** Պարիզում վախճանուած մի Մանուկեան, Ամերուկով, «Կասպի»ի ասելով, 200,000 ր. է կտակել Պետերբուրգում անկիւնաց չինեալ երկու տեսի ծեր Մահտեղականների համար։

** Սրեկ Թիֆլիսից աշակերտական մի խումբ, Ս. Բ. Եւանգուլեանի առաջնորդութեամբ, ճանապարհուեց Մասխի գաղաքը բարձրանալու համար։ Խումբն մասնակցում է 40 հոգուց աւելի։ Այդ արշաւանքի գլխաւոր մասը զեկավարելու է Թիֆլիսի օդերեւոյթաբանական կայանի տեսուչ Պ. Դլասեկ։

** Օգոստոսի 10ին Մղնէթ գիւղում (Թիֆլիսի գաւառ.) ձգուած է գիւղական դպրոցի հիմքը Իշխանուհի Ե. Մ. Բեհբութեանի նուիրատուի գանի վրայ։ Դպրոցի հիմքը օրհնել է նախ ռուսց և յետոյ Հայոց հոգեւորականութիւնը։ Հանդէսին ներկայ է եղել ժողովրդական դպրոցների վերատեսուչ պ. Պաւլով։

** Ֆինանսների մինիստրութեան (Վիտեայի նախարարութեան) դպրոցական բաժանմունքը տեղեկագրել է Թիֆլիսի վաճառականների աւագին, որ ֆինանսների մինիստրի կողմից հաստատուած են Թիֆլիսի առևտրական ուսումնարանի հոգաբարձութեան նախագահ՝ Ի. Յ. Տիգրանեան իսկ անդամներ՝ Ս. Յ. Մամիճաեան, Յ. Ա. Շադինեան, Պ. Յ. Ալիբեգեան, Ա. Ն. Միլեան և Ա. Ա. Լիսիցեանեան։

** Կարսի և Երեւանի ճիւղերը անդրկովկասեան երկաթուղիների ցանցի հետ միացուելով ապրանքների և մարդատար գնացքների երթեւեկութիւնը հետզհետէ աճում է, այնպէս որ ներկայումս անհրաժեշտ է ճանաչուած ընդարձակելու գլխաւոր արհեստանոցները և Թիֆլիս կայարանը, մանաւանդ որ առաջիկայում չինուելու է երկաթուղու մի նոր ճիւղ—Ուլուխանլու կայարանից մինչև Պարսկաստանի սահմանը, որով երթեւեկութիւնն աւելի եւ կենդանութիւն պիտի ստանայ։ Արդէն կազմուած վերջացած են գլխաւոր արհեստանոցների և Թիֆլիս կայարանի ընդարձակման ծրագիրը և ծախքերի նախահաշիւը։ Բան նախահաշուի, յիշեալ աշխատանքները կ'տեւեն մօտ մէկ միլիոն րուլ։

*** «Կաւկազ»ի օգոստոս 10 թուակիր համարի մէջ տպուած է Բաթում քաղաքին վերաբերեալ երեք պարտադիր որոշում, որոնք հրատարակուած են պետական կարգը հաստատական անդորրութիւնը պահպանելուն վերաբերեալ օրէնսդրութեան 15-րդ յօդուածի հիման վրայ։ Այդ պարտադիր որոշումները վերաբերում են ժողովրդի փողոցներում համախմբուելուն, ամերը մանդոների և այնտեղից դուրս ելոյթների մասին ոստիկանութեան յայտնելուն և այլն։ Որոշումներից մէկին իւր զօրութիւնը տատնում է հրատարակման օրից, միւսը այս տարուայ սեպտեմբերի 15ից և երրորդը նոյն տարուայ հոկտեմբերի 1ից։

ԹԳԼԹԱԿԻՑ

ՌՈՒՄԱՆՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ռոմանոսից կը յարձակեցը.—Ո՞ր կ'երթան անոնց ճամբորդները.—Ռոմանոսի կառավարչական պատասխանը.—Ռոմանոսի վրայ Առաջնորդարանի մը հաստատելու պէտք ու դժուարութիւնները.

ՊՈՒԿԱՐԷՇ, Օգս. 16.

Կ'ինդրեմ, հաճիցէք սեղանակ մը չնորհել ձեր սուղ էջերէն միոյն մէջ սոյն երկտող գրութեանս, որով կ'ուզեմ բացատրել թէ Ռումանիոյ մէջ ո՞ր տարին է արգելքներ յարուցանողը միայնոյն առաջնորդական աթոռոյ մը հաստատման մասին, քանի որ եաչէն գրուած յօդուած մը այդ պարագան անբացատրելի էր թողած։

Պէտք է դիտնալ թէ Ռումանահայք չէ թէ առաջնորդ մը՝ այլ չորս կրնան պահել, առանց ժողովուրդին վրայ մազի մը չափ ծանրանալու, քանի որ եկեղեցիներն ունին ճոխ կալուածներ. սակայն ատ՛ղ որ աննպատակ և յուսմէնս կ'մխուին, առանց Ազգ. Պատրիարքարանի գիտութեան. եթէ կամք ընէն, չատ փայլուն և չատ հեշտ է ասոնց համար առաջնորդ մը պահել. սակայն այս զօրաւոր կամքը իր բացակայութեամբ կ'փայլի. պատճառը—պատճառները չ'ա՛ս ու չատ են, զորոնք առուրս բացատրել աւելորդ չպիտի համարիմ։

Ինչպէս ամէն տեղ, նմանապէս հոս, քան օրինաց, իւրաքանչիւր երկիր ասրին մի անգամ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւն կ'լինի, որով ժողովրդական քուէից առաւելութեամբ կ'ընտրուին 5 անդամներ, և այս հինգին մէջէն Առենապետն է որ կը գործէ ի՛նչ որ ուզէ. ամէն ինչ նորա կամեցողութենէն կախեալ է. նա է իր պատկանած համայնքին կամ ազգին, Պատրիարքը, Առաջնորդը և ամէն ինչ. իսկ միացեալ չորս անդամները անուանական են, «ղէ՛ֆէ՛ լըյէ՛»։ Ահա այս մարդիկն են որ ամէն խոչընդոտներ կ'յարուցանեն առաջնորդական ընդրոյ մասին, որովհետև լաւ գիտեն թէ առաջնորդ մը ունենալէ վերջ՝ պիտի խափան իւրեանց գիրքը և վերջ պիտի տրուի քան զամս և յուսմէնս մխուած անտէղի ծախսերուն, որոնք կը վատնուին ի վնաս ազգին։ չեն ուզեր գէթ ամէն ընտրութեան մի անգամ հարիւ տալ իրենցմէ բարձր տանուի մը և ոչ ալ ընտրուած առաջնորդի մը։

Երկրորդ պատճառներն և առաջնորդական հարցին ոտնձգութեանց մասնող ապառնի դերակատարներն են մեր քահանաները, (բացառութիւնները չարգելով հանդերձ՝ որոնք ցաւ է ինձ ասել որ չատ քիչ են)։ Այս եկեղեցականները կ'գործեն ամէն դատապարտելի արարք, երբ նչմարեն ո՛ւ է մէկ ընդրոյ մէջ իրենց չհաճուածութիւնը. լաւ գիտեն թէ եթէ ունենան ազդեցիկ առաջնորդ մը, իրենց հանգիստ և ողջապահ կեանքը պիտի վրդովի. այլևս չպիտի կրնան միայն չարաճճի երեխաները և կիւրակէ առաւօտները կըրճատեալ ժամասացութիւնք կատարելով և միացեալ ժամերը քնանալով և հասարակաց պարտէզներն ու զբօսավայրերն անցընելով պարտականութիւնն լրացուցած և կատարած համարիլ, մինչդեռ միւս կողմ հիւանդն առանց հաղորդութեան կը մեռնի, նորածին Հայ երեխան ուսմունք ու կեղեցւոյ մէջ կ'մկրտուի, ժողովուրդն ու կեղեցիէն պաղած, օտար եկեղեցիներ կը յաճախէ, Հայ տղաք և աղրիներ, ամիսներով նոթի ու անթուղ կ'մնան. մյր հոգը։ Թժուած ամուսինները մեկզմեկ կը պահանջեն և անպատիւ մեկնումներու կ'դիմեն. արդ, հարցուցէք թէ մեր չնորհաղուրկ քահանայք այս ամէնէն տեղեկութիւն ունի՞ն. քնաւ երբեք։ Հայ. եկեղեցւոյ ծէսեր և նուիրական սովորութիւնք, եկեղեցական հրեչտակային երգեցողութիւնք փոխուած են չատնաքանի. այնպէս որ երբ ո՛ և է պատկառելի և կամ ակրտութեան հանդէսի ժողովուրդը պահանջէ որ պէտք է քահանան և դպիրները եկեղեցւոյ մէջ քարտիզ մըն ալ խաղան, որուհետև ռուսական քահանաները կ'ընեն, քահանան և դպիրք կ'տակերգեն ու կ'կատարեն, ի նկատի ունենալով իրենց չարը։ Լաւ հաղորդած են թէ իրենք ամէն հոգեւոր իրատաւորներէն զերծ սարը մը կ'կազմեն և ո՛չ մի թերութեան համար համար տալու պարտական չեն. վա՛յ այն անձին որ կ'համարձակի ասոնց թերի կողմերը վեր հանել ի սեռ հասարակութեան. փոխանակ ամչնալու և ուղղութեան գալու, լրտոյներին կ'կատղի և չետ մնալ ամէն վատութիւն այս Քրիստոսի անարժան սպասաւորներէն չուտա և սպասէ. եթէ պաշտօնեայ ես, պաշտօնէդ կ'պատահքան։ Իւ թիւեանն եպիսկոպոսն ոչ ապաքէն հանգչնել տուին։

Երբ կ'մտնեմ Ռումանահայոց եկեղեցիները, պատերը կուլան ու կ'ցաղոքին, քահանայք, որք աւերակները կ'սրբեն, միայն իրրև բռ կ'մտնեն այդ մարդապօրկ և ամայի սրբավայրերուն մէջ իրենց սովորական վաշտասնութիւնն երգելու և հարիւրէն մինչև երեք հարիւր ֆր. թոշակներն առանելու համար։

Առանց մէ վար չեն ինար կարդ մը տեղացի տիրացուներ, որոնք ալ անանց չափ հանառակ են առաջնորդի մը ընտրութեան և երբ խնդրոյ նիւթ ըլլայ ու փափաք յայտնողներ գտնուին ժողովրդի մէջ առաջնորդ մը ունենալու համար, անմիջապէս գոռալով, գոչելով հրապարակը կ'լեցնեն, ըսելով.

—Մեզի ի՛նչ պէտք է առաջնորդ. մենք այսքան գարերէ ի վեր կառավարած ու հաստատ պահած ենք մեր եկեղեցին, ո՛չ մէկ տեղ պէտք ունին Ռումանահայոց առաջնորդի. թող զրկեն առաջնորդական իրերը տեղւոյն ժողովրդոց գալատի իրերը որ չգիտեն կրօնի բարձր նչանակութիւնը. «Որպէս թէ իրենք գիտցած լինեն»։ Այդ պորտաբոյծները կ'խմբագրեն հանրագրութիւններ և միամիտ ժողովրդին ստորագրել տալով կ'ղրկեն Պուքարեստ՝ Պ. Գրիգոր Պըրգուլեանի (որ աթոռ ունի Օրէնսդիր ժողովոյ մէջ և այժմեան մինիստրի մտերիմ բարեկամն է) որ նա ներկայացնէ վարչապետին ու ըսէ որ «Մենք, ռումանահպատակ Հայերս, ի չնորհս սիրող պետութեան մենք մեզի կառավարած ենք մեր եկեղեցին և անխնամ պահած կրօնները. ուրեմն Հայ սարերը կ'ինդրէ Ձեր Վեհամեծութենէն, որպէս զի թարգման հանդիսանաք մեր ղեպայմանց և պետական բարձր հրամանաւ արգիլէք միայնոյն առաջնորդի մը ընտրութիւնը, քանի որ մենք Ռումանահայքս նորա ներկայութեան պէտք ղգալի չենք նկատեր։»

Ահա գլխաւոր պատճառները, զորս բացորոշ կերպով յայտնեցի իմ կարծեաց չափով, ի գիտութիւն Հայ համայնքի։ Բան իմ խոնարհ կարծեաց, լաւ էր որ Ազգ. Պատրիարքարանը առաջ այս դէպի կողմերատ յառաջացող Ռումանահայոց Առաջնորդական խնդրոյ գործադրման ծանր խոչընդոտները բառնար և կարող Առաջնորդի մը ընտրութեան գործը գլուխ հանէր և ապա Պետկարհայոցը, քանի որ Առաջնորդի մը պէտքը հարկ անհրաժեշտ է Ռումանիոյ համար. բժիշկը հիւանդաց՝ և առաջնորդը կարայ պէտք է։ Հիւանդ են այս կամաւ մոլորեալները, հիւանդ և մոռնալութեան մատնուած, բարոյապէս և միով բանի հիւանդ հոգեւորապէս և ևթէ հոգեւոր զօրաւոր ձեռք մը չի փութայ այս կորուստին առնել, անյաւտակ անկումին հղերքը խարխափող տարրին օժանդակութիւնն հասնելու և վար կեցնել, հոգեւորապէս կորուստին մօտալուտ է։

Այժմ կ'ողջունք և հնարը կ'մտածենք Ռուսահայոց եկեղեցական կալուածոց յարքունիս գրաւման վրայ. վաղն ալ ուրեմն տխուր հարկին մէջ պիտի գանուինք երբ գրաւեն Ռումանահայոց եկեղեցապատկան ճոխ կալուածները, որոց մասին արդէն փորձեր կ'ըլլուին մինիսթրութեան կողմանէ, որ պատճառաբանութեան ուղած է թէ եաչի Հայոց եկեղեցին ի՞նչ կալուածներ ունի, անչա՞փ են թէ չարժուն, և կամ կոիւի գրաւին ու գումարը քանի՞ կ'տանի։ Պէտք եղած բացատրութիւնները արուեցան, իսկ արդիւնքն ապագան պիտի պարզէ իր տեսուր էջերով։

Գուլկարիայերը իրենց մէջ ունին զարգացեալ պատասխան անձեր, որք ստի ղեղուն զգացմամբ ոգի ի բռին կ'աքսին մղում տալ վարժարանաց, բաց պակղ ընծերգարանները և հաստատել լսարանները լոյս և գիտութիւն չամրելով այսպէսը մատաղ սերնդոց դիմնալով որ նոքա են լուսոյ տաճարները, առանց առաջնորդի նման զօրաւոր ազդակի մը իսկ։

Եւ այս հոգեով ցրուացած Ռումանահայերը, վաղուց փակած են վարժարանները և այդ պատճառաւ գաղթած են խոպիլ հայերէն լեզուն և գաղթած պէտք է համարիլ Հայ ըլլալէ. արդ, եթէ չի զրկուի անձնուէր Հովիւ մը, որ դարձի բերէ Ռումանահայերը, կարճ ժամանակի մէջ փակ պիտի հրատարակուին ազգ. եկեղեցիներն ալ ամէն ինչ յարքունիս գրաւուելով։

ԹԳԼԹԱԿԻՑ

ԲԱՐԻՉԻ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴԱՐԵՐԸ

ԲԱՐԻՉ, Օգս. 20

Եւրոպայի Հայոց Առաջնորդ Իւթիճեան Սրբազան, որ դէպի Աւստրիա—Մահճատան համբորդութեան եղած էր ժամանակ մ'ի վեր, թէ՛ իր այտեղի հասը հովուելու և թէ իր առաջնորդութիւնը դարմանելու համար Բարլեզասի և չրջակայ տեղերու բաղանեաց մէջ, այս օրերս վերադարձաւ իր պաշտօնատեղին (Մարսիլիա)։

*** Մարսիլիոյ իր ազգականները վատահացուցած են Բարիզ և այլուր երթալիք ճամբորդները թէ Գէորգ Եպս. այլ ևս Մարսիլիոյ հովուութիւնը ձեռք պիտի չտանէ։ Մեք հաւատք չունինք այնպիսի յայտարարութեան մը վրայ։ Մեզի աւելի հաւանական կ'երևայ էջմիածնէն հոս գըրուած այն նամակին պարունակութիւնը թէ Ն. Ս. Օծութիւնը գնահատելով Սրբազան վիճակի որ կրկնակի ծախք էր նմա և ծանրութիւն։

Մեք լիացոյս ենք զի պատասխան Ազգապետը ի նկատ առնալ զարմանիս և գմտաւոր ծառայութիւնս Տէր Թէոդորս քահանայի և զանձրաժեռութիւն պնաստից յայտնութիւնն հեռաւոր հօմին մերոյ գյուրելոյ ի գաւառս Ուրմիոյ, Բաբանդուզի, Սօլդուզի և այլ կողմանցն, որ և յաջողութեամբ աւարտելով գնովուածքն պատուոյ իւր՝ գարձ արաք գյաս և գտանք ի Մանչէսթր առ ի փափաքել զընտանիս իւր ի նոր պաշտօնավայրն իւր յՈւրմի, ուր անդ կարգեալ է ի վեր գնա փոխանորդ Առաջնորդին Ուրմիոյ և չրջակայ գաւառացն ըստ հաճութեան վիճակառոյ Առաջնորդին Դաւրիժոյ և միաձայն խնդրանաց Հայ ժողովրդեան տեղւոյն։ Արդ որում արժանի կացոյց գինքն Տէր Թէոդորս քահանայ իւրով կատարելութեամբք, որպէս և ցուցեալ էր այդր ի վեցամեայ չրջանի պաշտօնավարութեան իւրոյ բան ամենայն բարեմասնութեանց, և արդիս ունի պաշտօնավարել յայնպիսում վայրս և ի գաւառս, ուրանոր տիրէ միայն ազգասիրութիւն և իսաւր տգիտութիւն. այնու զի ժողովրդեն տեղւոյն անկարող իսկ լինի ի վճարել զիջուկ առաջնորդական փոխանորդին իւրոյ զոր յամեն առաք վճարել մեք յայտնաւ։ Մենց միայն ապառաժուն սիրելացդ որոց և յամեն առնեմք կոնդակաս այսու հոգալ այդր լիովին զծախս ճամապարհի Տէր Թէոդորոս քահանայի յաղագս վերադարձի իւրոյ։ Դիտէք եթէ նա որքան դժուարութեան բաղխեցաւ և որքան ի զուր ծախք եղին նմա ի ժամանակի վերջին տարաձգութեանց որ ընդ Հոգատարձուներան տեղւոյդ, մանաւանդ յանպատմոն վիճակի որ կրկնակի ծախք էր նմա և ծանրութիւն։

Շնորհափայլ Տէր Թէոդորս քահանայն Տէր Իսահակեան նախկին Հոգեւոր Հովիւ Մանչէսթրի, հրամանաւ մերով եկեալ ի Մայր Աթոռս, յուզի արկաք զնա ի Պարսկաստան յայցելութիւն հեռաւոյն հօմին մերոյ գյուելոյ ի գաւառս Ուրմիոյ, Բաբանդուզի, Սօլդուզի և այլ կողմանցն, որ և յաջողութեամբ աւարտելով գնովուածքն պատուոյ իւր՝ գարձ արաք գյաս և գտանք ի Մանչէսթր առ ի փափաքել զընտանիս իւր ի նոր պաշտօնավայրն իւր յՈւրմի, ուր անդ կարգեալ է ի վեր գնա փոխանորդ Առաջնորդին Ուրմիոյ և չրջակայ գաւառացն ըստ հաճութեան վիճակառոյ Առաջնորդին Դաւրիժոյ և միաձայն խնդրանաց Հայ ժողովրդեան տեղւոյն։ Արդ որում արժանի կացոյց գինքն Տէր Թէոդորս քահանայ իւրով կատարելութեամբք, որպէս և ցուցեալ էր այդր ի վեցամեայ չրջանի պաշտօնավարութեան իւրոյ բան ամենայն բարեմասնութեանց, և արդիս ունի պաշտօնավարել յայնպիսում վայրս և ի գաւառս, ուրանոր տիրէ միայն ազգասիրութիւն և իսաւր տգիտութիւն. այնու զի ժողովրդեն տեղւոյն անկարող իսկ լինի ի վճարել զիջուկ առաջնորդական փոխանորդին իւրոյ զոր յամեն առաք վճարել մեք յայտնաւ։ Մենց միայն ապառաժուն սիրելացդ որոց և յամեն առնեմք կոնդակաս այսու հոգալ այդր լիովին զծախս ճամապարհի Տէր Թէոդորոս քահանայի յաղագս վերադարձի իւրոյ։ Դիտէք եթէ նա որքան դժուարութեան բաղխեցաւ և որքան ի զուր ծախք եղին նմա ի ժամանակի վերջին տարաձգութեանց որ ընդ Հոգատարձուներան տեղւոյդ, մանաւանդ յանպատմոն վիճակի որ կրկնակի ծախք էր նմա և ծանրութիւն։

Մեք լիացոյս ենք զի պատասխան Ազգապետը ի նկատ առնալ զարմանիս և գմտաւոր ծառայութիւնս Տէր Թէոդորս քահանայի և զանձրաժեռութիւն պնաստից յայտնութիւնն հեռաւոր

բայց գինին աժանութեանն համար չատ անշէր բռնուած է։ Այս տարուան հունձքերը լաւ ըլլալուն, ամէն օր մեծաքանակ արմտիք կուգայ և կ'բեռցուի չոգենաւներ։

Վառնայի բնակչութիւնն 30,000 կ'հաշուուի։ Հայերն 500 տուն միայն կ'կազմեն, ունին եկեղեցի և դպրոց, ինչպէս նաև կայ Ճիչէրճեան մամուլը վարժարանը, ուր 50ի չափ տղաք կ'յաճախեն և կ'ըսեն թէ Ազգ. վարժարանէն աւելի հոգ կ'տարուի այս դպրոցին մէջ։ Եկեղեցւոյ բակին մէջ կ'գտնուին մի քանի գերեզմանաքարեր որոցմէ ամէնէն հինը կ'կրէ 1833 թուականը։ Հայերը գրեթէ ամէնքն ալ գործի տէր մարդեր են. մանիֆաթուրայի գործը թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ՝ Հայերուն ձեռքն է. բայց մրցումն այնքան չատ է որ սակէպ կ'ստիպուին առանց շահու ապրանք ծախել։ Առաջնորդական ընտրութեան համար, Սոֆիա զրկուելիք պատգամաւորի ընտրութիւնն անցեալ Կիրակի չէ յաջողած, և քուէարկութիւնը բեկանելով այս Կիրակի օրուան համար յետաձգուած է։ Տեղական չրջանակներու մէջ մեծ փափաք կայ, և ընտրողք երկու մասի բաժնուած են, իւրաքանչիւր իր ներկայացնելով իր ընտրելին։ Եկեղեցւոյ մէկ անկիւնը կ'գտնուէր ժամանակաւ հետեւեալ յիշատակարանը, որ կ'ըսեն թէ աղբիւրի մը վրայէն առնուած է, թէև այդ քարերն հիմա կարելի չեղաւ տեսնել. «Յիշատակ է աղբիւրս Բուխրուտ Բինեատի որդի Մհի. Նազար աղային, վասն հոգւոյ ծնողացն և համայն ազգականացն և մանաւանդ. Եղբօրն Խաչար և ծովափնոր Մխիթարին ընդ իւր կողակցոյն վաղամեռիկ և փոքուն եղբարցն բազմոլխատ Զաքարիային և զարմից զաւակաց նոցին որ և յիշողք յիշեալ լինին Բ.ի առաջի.—Բ.ի Թուին ՌՃՂԱ.—1190»։ Սոյն թուականը Բս.ի ըլլալու չէ, այլ ամսաբական թուականն որ կ'կարծուի թէ սխալմամբ գրուած է, որովհետև եթէ Բրիստոսի թուականը ըլլայ, տեղւոյն համայնքը 700 տարուան պէտք է ըլլայ, ինչ որ հաւանական չի թուիր։

*** Փորձը կ'ցուցնէ թէ Պուլկարահայերն ինչպէս սիրով վերաբերուեցան առաջնորդական խնդրոյն և սոյն գործը գլուխ հանելու մօտ են։ Արդէն ամէն կողմ սկսուած է պատգամաւորներու ընտրութիւնը, Կիրակի օր Ռուսճուք ալ իր պատգամաւորն ընտրած է։ Թէև Պազարճըքարանը գրած էր թէ Թաղ. Խորհուրդն ընտրէ, բայց թեմականաց հաւանութիւնն առած ըլլալու համար ընդհանուր քուէարկութեամբ կատարուեցաւ։ Քուէարկուներու թիւն էր 318. Տոքթոր Մ. Թորոսեան 277 քուէով պատգամաւոր ընտրուած է. Թէև հակառակ Պատրիարքարանի օրէնքին, 21 տարեկանները քուէ տուած են. մինչդեռ օրէնքը 25 տարի կ'նշանակէ, ինչպէս նաև տեղական օրէնքը։ Արդեօք ժամանակը չէ՞ հասած որ Ռումանեացիներն ալ իրենց Առաջնորդն ունենան։ Պուլկարիոյ Պատր. Փոխանորդ Հայրն արդէն իր գործն աւարտելու մօտ է. կարելի չըլլա՞ր Ռումանիա զրկել, սոյն գործն ալ գլուխ հանելու համար։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ Կ'ԴԱՌՆԱՅ

ՌՈՒՍԻԱ.—Օրուան գլխաւոր խնդիրը Ռուսիոյ ներքին վարչութեան մէջ եղած փոփոխումն է։ Միայն առժամեայ կերպով Մ. Վիդդէ ի ձեռին պիտի ունենայ ելմտական պաշտօնատան վերին տեսչութիւնը։ Իր յաջորդը, Մ. Բլէսքէ, անուանուած է արդէն։ Նախարարաց մամնաժողովոյ Նախագահութեան պաշտօնը, որուն կոչուեցաւ Մ. Վիդդէ, լոկ անուանական է, ու պատուակալ տիտղոս մ'է, զի Ռուսիոյ մէջ Նախարարաց խորհուրդ չկայ նոյն իմաստով որով կ'հասկցուի արևմտեան երկիրներու մէջ. մէն մի Նախարար անձնապէս պատասխանատու է Զարին, և իրարու հետ գործակցութեամբ պատասխանատուութիւն չունին։ Երբեմն հանրային գործերու վրայ խորհրդակցելով Կայսեր խորհուրդ մը տալու համար կ'գումարուին, և այն ատեն իրենցմէ մէկը կ'նախագահէ նիստին, բայց նախագահական պաշտօնով բոլոր նախարարներուն վրայ իրաւասութիւն մը չունենար։ Մ. Վիդդէն այս լոկ պատուակալ պաշտօնին կոչել կ'նշանակէ հեռացնել զայն իր գործունէութեան ասպարէզէն, ուր անհա՛ 10 տարիէ ի վեր մեծ անուն հանած էր. զի ո՛չ միայն Տէրութեան ելևմուտքը վարեց, այլ և բովանդակ Ռուսիոյ տնտեսական կեանքին նոր ուղղութիւն մը տուաւ։ Թէպէտ Տէրութիւնն ունի երկաթուղեաց և հաղորդակցութեանց նախարարութիւն մը, բայց ինքն էր որ ծրագրեց և ի գլուխ հանեց Սիպերիոյ և Մանչուրիոյ մեծ գիծերը, որով Ռուս կայսրութեան վրայ Կայսրութիւն մ'ալ բարդած եղաւ, ա՛յնքան ընդարձակ հողեր դրաւ Կայսրութեան տրամադրութեան ներքև։ Ինքն է որ ռուսական մանէթն ազատեց իր յարափոփոխ ընթացքէն, և այս թղթադրամն մշտապէս ոսկիի հետ փոխանակելի հաչակելով, միօրինակութիւն տուաւ անոր, և մետաղէ հիման վրայ ամրապէս հաստատեց Ռուսիոյ դրամական չրջաբերութիւնը։ Արդէն անկէ ի վեր է որ Ռուսիոյ յատուկ ապրանքներուն գնոյ վրայ դրաւ, և օտար վաճառականներն որք առաջ մանէթ տալով աւելի աժան կ'գնէին, ոսկի տալու հարկադրուելով, իրենք ալ իրենց գիները սուղցուցին, ինչպէս երևցաւ մանաւանդ ռուսական կարագին ու խաւեարին վրայ։ Եթէ քարիւղը չսղեց, պատճառն իր տարօրինակ առատութիւնն էր, և գործարաններուն մրցումը, որոյ չնորհիւ, ոսկի վճարուելով հանդերձ, ապրանքն ինքնին աժնցաւ։ Վիդդէի գործն են նաև մեծամեծ փոփոխութիւնները, որով Ռուսիոյ նախկին պարտքերուն տոկոսը զեղչուեցաւ, և այս կերպով Ելմտացոյցին կարևոր մէկ գլուխը թեթևնալով, Կայսրութեան գանձային վարկը բարուոքեցաւ։ Իր օրով կնքուած առևտրական դաշնագրերը, վերջնապէս նուիրագործելով մաքսապաշտպանութիւնը, մեծ մղում տուին ռուսական ճարտարութեանց։ Գործարաններն հարիւրներով բացուեցան երկրին ամէն կողմերը։ Որովհետև ամէնքն ալ չէին կրնար ապրիլ, Մ. Վիդդէ զանոնք երկար ատեն մնայց արհեստակեալ միջոցներով. այսինքն՝ ոմանց համար պարգևի դրութիւնն հիմնեց, որով արտածուող չաքարին հօ կուտար գանձուած բոլոր տուրքը, և օտար երկրի մէջ ռուսական չաքարն աւելի աժան կ'ծախուէր քան Ռուսիոյ մէջ։ Ուրիշներուն արտադրոյթն ինք գնեց Կառավարութեան հաշւոյն։ Հետևապէս, երկաթի և պողպատի գործարանք տարիներով իրենք հայթայթեցին Սիպերիոյ, Մանչուրիոյ և այլ ռուսական երկաթուղեաց պէտք եղած բոլոր երկաթեղէնները, ձող, մեքենայ, կամրայ, վակոն, չոգեկառք, գործիք, ևն.։ Բայց այս չինծու բարգաւաճում օր մը պիտի դադրէր։ Այն օրն երևցաւ, և ծանր հոգ պատճառեց։ Գործարաններուն բազմանալը տեսնելով, հողագործ մուժիքները քաղաք թափած էին բիւրաւորներով։ Երբ մեծ երկաթուղիներուն չինութիւնը լմնցաւ, որովհետև Ռուսիոյ ժողովրդին ամենամեծ մասը սակաւոյն երկաթի վարժութիւն չունի, երկաթի գործարաններուն կարևոր մասը պարապ մնաց։ Գործաւորները, անգործ մնալով, հնարութեան զբաղումն ալ ծլեցուցին։ Եւ յետոյ, գիւղացի մչակներն իրենք մանսկից եղած չէին եղած իրենց քաղաքացի եղբայրներուն քաղաքութեան, ո՛րքան ալ ժամանակաւոր ըլլար այն։ Անոնք ալ հողատէրներուն ու ագարակապաններուն հետ գործ ունեցան։ Մ. Վիդդէ, հիմնական բարենորոգում մ'իրագործելու յուսով, բաւական յառաջացեալ խորհուրդներ տուաւ, և Զարն հրամայեց «Երկրագործական մամնաժողովներուն» կազմութիւնը, մչակին պէտքերը մանրացոյց ընելու համար Կառավարութեան։ Պարբերաբար խօսեցանք այս մարմիններուն աչխատութեան վրայ, որք լոկ հողային խնդիրներէ ալ անդին անցնելով, տնտեսական, ընկերական ու օրէնսդրական զանազան բարեփոխումներու ծրագիր յօրինեցին ու ներկայեցին։ Զարն ալ, համբաւաւոր Մանիֆեստով մը, որոյ ամբողջ թարգմանութիւնն հրատարակեցինք ժամանակաւ, հրամայեց հիմնական բարենորոգումներու գործադրումը։ Ահա՛ այս ընդհանուր վարչական խնդիրներու վրայ, դէմ դէմի եկան պահպանողական դպրոցին պատկանող ներքին գործոց նախարար Մ. Բլէհվէ, և աւելի յառաջացեալ գաղափարներու տէր Մ. Վիդդէ։ Որովհետև ելմտական նախարարին ծրագիրները ներքին վարչական խնդիրներուն վերջ չէին կրցած տալ, երկու նախարարներուն գաղափարի հակառակութիւնը չչտուեցաւ։ Պահ մը կարծուեցաւ թէ Մ. Վիդդէ պիտի յաղթանակէր։ Ան ատեն ծանուցին թէ Ռուսիոյ լիազօր Վարչապետ պիտի ըլլար, ինչպէս երբեմն Կորչաքօվ իչխան։ Բայց Ռուսիոյ մէջ օրուան դէպքերն ու խնդիրներն աւելի պահպանողական դպրոցին նպաստաւոր ելք մ'ունեցած ըլլալ կ'թուին։ Մ. Վիդդէի վերջին Ելմտացոյցին յօրինման մէջ կրած դժուարութիւնն ալ վրայ համնելով, յաղթութիւնը ներքին գործոց Նախարարին մնաց, և Մ. Վիդդէ պատիւներով ու ծաղիկներով տեսակ մը հանգստեան կոչուեցաւ՝ Նախարարաց մամնաժողովոյ Նախագահ և Կայսրութեան Խորհրդին անդամ կարգուելով։ Մ. Բլէհվէ ծանօթ է արդէն իր ուրիչ պահպանողական և համառօտ ձուլման գաղափարներով, և անշուշտ իր և իր դպրոցին ազդեցութեան չնորհիւ է որ վերջերս Մանիֆեստով ծանուցուած ծրագիրները դեռ չեն իրագործուած, և ո՛չ իսկ հրատարակուած են։

Մ. Վիդդէի յաջորդը, Մ. Բլէսքէ, ամէն կերպով պատրաստուած է այս բարձր պաշտօնին։ Արդէն, ինքն ալ ելևմտից նախարարութեան պաշտօնեայ մ'էր։ Նախ և առաջ ծառայեց Ուղղակի Տրոց վարչութեան մէջ։ Յետոյ, Վարկի ճիւղին անցաւ, և թէ՛ Վիշնէկրատսքիի օրով, թէ Վիդդէի օրով, մեծ փոխառութեանց ծրագրման մասնակցեցաւ։ Իր գործակցութեան բաժինն ունեցաւ նաև դրամական բարենորոգման մէջ։ Նոյն պահուն էր որ Ռուսիոյ Կայսերական Դրամատունը կ'կազմակերպուէր այնպիսի կերպիւ որ ինքնօրէն ըլլար, Տէրութեան Գանձարանէն անկախ, և պահապան՝ մետաղադրամ չրջաբերութեան անայլայլ չարունակման։ Այն ատեն Մ. Բլէսքէ Կայսերական Դրամատան Տնօրէն կարգուեցաւ։ Վաճառականութեան ու ճարտարագործութեան մեծամեծ ծառայութիւններ մատոյց, դիւրացնելով վարկի գործերը, և անգլիական clearing houseի դրութեամբ հաչուարաններ հաստատելով մեծ քաղաքներու մէջ, որպէս զի սեղանաւորք և վաճառականք, առանց իրարու դրամ վճարելու, միայն թուղթերնին դէմ դէմի բերելով, ամէն օր և ամէն չաբթու հաչուակցին, ի մեծ դիւրութիւն ընթացիկ գործառնութեանց։ Երբ մետաղի գործարաններուն տագնապը ծագեցաւ, ըստ կարելւոյն օգնութեան եկաւ գործարանատէրներուն, բայց կարելի չէր չատ յառաջ երթալ՝ առանց Դրամատունը վտանգելու, ուստի չատ մը սնանկութիւններու առաջքն առնել կարելի չեղաւ։ Զարգացեալ և ազդեցիկ մարդ մ'է Մ. Բլէսքէ։ Ընդարձակ յարաբերութիւններ ունի։ Կարող վարչական մ'է։ Զօրավարի մը փեսան է։ Արքունեաց մէջ հզօր պաշտպաններ ունի խնամութեամբ և ազգականութեամբ։

ԷՏՈՒԱՐՏ Է.Ի ՄԵԿՆՈՒՄԸ ՎԻԵՆՆԱՅԷ

Էտուարտ Է. Եչ. առտու մեկնեցաւ Վիեննայէ։ Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրը Թագաւորին ընկերացաւ մինչև Արևմտեան երկաթուղւոյ գծին կայարանը, ուր կ'սպասէին անգլ. դեսպանն իր պաշտօնէից հետ, և բարձրաստիճան անձնաւորութիւնք։ Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրը կ'կրէր Մարէչալի համազգեստ և Էտուարտ Է. իր հիւսար 12րդ գունդին գնդապետի պաշտօնազգեստ համազգեստը։ Կայսրն անգլ. դեսպանին ձեռքը թօթուեց և Թագաւորը գլխով բարևեց ներկաները։ Երկու Վեհապետք կայարանին կայսերական սրահին մէջ պահ մը տեսակցեցան իրարու, յամրաքայլ ղեկ ի կառախումբն յառաջացան ողևորեալ խօսակցութեամբ։ Մեկնելու պահուն Էտուարտ Է. ողջագուրեց Կայսրը, երկու երեսներէն համբուրեց և ջերմագին թօթուեց անոր ձեռքը։ Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրն յայտնապէս զգածուած էր։ Անգլիոյ Թագաւորն ապա իր պատուակալ հիւրամեծարներուն և անգլիական դեսպանատան պաշտօնէից յառաջանալով, հրաժեշտ առնելէ ետքն անգամ մ'ևս Ֆրանց Եօզէֆ Կայսեր ձեռքը թօթուելով ըսաւ բարձրաձայն. «մօտերս վերստին կ'տեսնուինք»։ Ապա վակոն մտաւ և մէկ կրկու վայրկեան խօսակցեցաւ անգլ. դեսպան Սըր Է. Բլընքէթի հետ, որ անոր հետ կառք մտած էր։ Վակոնին դուռը գոցուելէն ետքն Էտուարտ Է. պատուհանէն ժպտելով մէկ քանի բառ փոխանակեց Կայսեր հետ։ Կառախումբը ճամբայ ելած ատեն Անգլիոյ Թագաւորը ձեռքով բարևեց երկու կողմն հանդիսատեսներն և Կայսրն ալ սպասեց մինչև որ կառախումբը դուրս ելաւ կայարանին չրջափակէն։

*** Էտուարտ Է. Դչ. օր երկար առանձնակցութիւն մ'ունեցաւ արտաքին գործոց Նախարար կոմս Կոլուխովսքիի հետ։ Անգլիոյ Թագաւորը նոյն օրն ունկնդրութեան ընդունեց նաև եգիպտական սպայակոյտէն Գ. կարգի զօրավար Սըր Ռուտոլֆ Սլատին փաչան։

*** Էտուարտ Է. Վիեննա գտնուած երկու օրերուն մէջ առիթ ունեցաւ նաև զանազան պաշտօններով աւստրեան ոստանին մէջ գտնուող անգլուհիներով զբաղիլ։ Անգլ. դեսպանին ամուսին Լէտի Բլընքէթ տեղեկութիւն տուաւ Թագաւորին «Վիքդորիա—ընկերակցութեան» վրայ, որու հովանաւորութիւնը յանձնուած է արհիդքսուհի Մարի Վալէրիէի (Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր աղջկան) և Լէտի Բլընքէթի։ Էտուարտ Է. այդ ընկերակցութեան նախագահուհին՝ Օրիորդ Պայի՝ ունկնդրութեան ընդունեց դեսպանատան մեծ դահլիճին մէջ։ Տիկին դեսպանուհին զանի Թագաւորին ներկայացնելէն ետքն Էտուարտ Է. անոր ձեռքը սեղմելով ըսաւ. «Ես արդէն տեղեկութիւն առի այն անխոնջ և արդիւնաւէտ աչխատութեան համար, որով ձեր Ընկերակցութիւնը կ'ջանայ օգնել հոս գտնուող անգլուհիներուն։» Թագաւորը գոհունակութիւն յայտնեց Վիեննայի մէջ այդպիսի անգլիական ընկերակցութիւն մը գտնուելուն համար։ Անդամներուն թիւին վրայ տեղեկութիւն ուզեց և զարմացաւ լսելով որ Վիեննայի մէջ այնչափ չատ են անգլուհիները։ Էտուարտ Է. չատ ուրախացաւ, երբ Օրիորդ Պայի ծանոյց թէ ոչ միայն Վիեննայի մէջ, այլ Հունգարիոյ, Լեհաստանի, Ռուսիոյ և արևելեան ուրիշ երկրաց մէջ 40.ի չափ անգլուհիներ յարաբերութեան մէջ են այս ընկերակցութեան հետ։ Երբ Թագաւորը հրաժեշտի պահուն, անգամ մ'ևս Օրիորդ Պայի ձեռքը թօթուեց, Օրիորդն ըսաւ. «Թող ներէ Ձեր Վեհափառութիւնն որ այս առթիւ, յանուն ամէն անգլուհիներու զորս կ'ներկայացնեմ, չնորհակալութիւն յայտնել ինձ չնորհուած այս ունկնդրութեան բարձր չնորհաց և դիւրութեան համար, որով կարելի կ'ըլլայ ինձ արտայայտել մեր խորին մեծարանքը, հաւատարմութիւնն ու անձնուիրութիւնը զորս կ'տածենք մեր Թագաւորին, մեր Թագուհւոյն և մեր հայրենեաց համար։»

*** Անգլիացի խմբագիրք, իրենց ժողովին առթիւ Դչ. իրիկուն Պրիսդոլի մէջ հաւաքուեցան տեղին և որոշեցին սա հեռագիրը զրկել աւստրիահունգարական Խմբագրութեան. «Խմբագրապետաց համաժողովն որ ի Պրիսդոլ ունեցաւ պատուութիւն կ'զգայ, յանուն անգլիացի խմբագրաց, իր անկեղծ ու բարեկամական բարևները զրկել աւստրիահունգարական Մամլոյ մեր պաշտօնակիցներուն, որք սրտագին ու ջերմեռանդ ընդունելութեամբ մը պատուեցին մեր վեհապետը Վիեննայի մէջ։»

Մ. ՆԱՃՀԱՆԴԻԲ.—Նոր Եզէա Մարգ.–ըէն Տքթ. Ճօն Ալեքսանտր Տուուայ անհագ պայքար մը բացաւ Դրբոզներուն, չահադէտներուն, մեկենասներուն և Պորտոյի ջոջերուն դէմ։ Շիքակոյի մօտ Զիօն Սիթիի (Սիօնաւան) հիմնադիրն եղող այս Պատուելին անցեալ չաբթուան քարոզ մը խօսելով, ծանոյց թէ Հոկտ. ամսուն Նիւ Եորք պիտի երթայ իր հետևորդներէն 3,000 հոգիի հետ, և հոն ճակատ առ ճակատ պիտի պայքարի ոսկեղէն հորթին երկրպագուներուն դէմ։ «Դնա՛նք Նիւ Եորք, խաղամոլները, չահամոլները փճացնելու», կ'աղաղակէ ի գլուխ մեծ ընկերակցութեան մը։ Կ'ըսէ թէ պայքարն երկար պիտի տևէ, ու կատաղաբար պիտի մղուի, ուստի ինք Նիւ Եորքի Մատիսոն հանրային պարտէզին մեծ հրապարակը փորձու բռնած է քաղաքապետութենէն, հոն կրօնական միթինկներ կազմելու համար։ Աղօթքի և քարոզի ժողովներ պիտի ընէ նաև ի Ռօլ Սդրիդ, Նիւ Եորքի հանրաւոր Սակարանին ճիշդ դէմը, և ուրիչ աւելի տրական ու սեղանաւորական մեծ հրապարակներու վրայ։

ԷՏՈՒԱՐՏ Է.Ի ԽՕՍՔԵՐԸ Խառնակիչներուն դէմ.—Լօպաու կ'գրեն որսորդութենէ դարձին, Էտուարտ Է. երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Կոլուխովսքի կոմսին հետ։ Ի Մարիէնպատ Ցանաստանի Թագաւորին հետ մտերմական խօսակցութիւն մ'ունեցած ըլլալով, Անգլիոյ Թագաւորը պախարակեր է պուլկարական չարագործութիւնները, և փափաք յայտներ է որ վերջ տրուի անոնց։ Բօպուրկի Ֆէրտինանտ իշխանին տան մէջ տեսած ըլլալով Ֆերտինանտ իշխանին մայրը՝ Քլէմանթին իշխանուհին, յորդորեր է զայն խրատ տալու իր զաւկին, որ առաջքն առնէ յիշեալ չարագործութեանց, և իր ազդեցութիւնը բանեցնէ վնասակար տարրերուն դէմ։

*** Շոգեկառք նստած պահուն, Էտուարտ Է. ըսաւ Ֆրանց Եօզէֆ Կայսեր. «Ցտեսութիւն ի մօտոյ» (Auf baldiges wiedersehen), ակնարկելով Աւստրիոյ Կայսեր մօտալուտ փոխադարձ այցելութեան ի Լոնտոն։

ԱԼԶԱՍ—ԼՈՐԵՆ.— Կայսրը, պաշտօնաթերթի մ'ուղղելով Ալզաս Լօռէնի փոխարքայ Հօէնլօէ իշխանին, կ'իմացնէ թէ ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարի ևս ժանտատենդի համաճարակ մը ծագած է Մեցի ժողովրդին մէջ, և կ'սպառնայ ժողովրդէն անցնիլ պահապան զօրքին։ Պատճառը ջուրն է, որուն ո՛չ աղը մաքուր է, ո՛չ ալ խողովակները։ Պատասխանատուութիւնը կ'ծանրանայ Մեցի քաղաքապետութեան վրայ, որ հիմնական միջոց մը ձեռք չառներ։ Կայսրը կ'ազդարարէ թէ պատերազմի ատեն այսպիսի վիճակ մը աղետալի պիտի ըլլայ բանակին համար ալ, քաղաքին համար ալ։ Ուստի, խստիւ կ'պատուիրէ փոխարքային որ Մեց քաղաքը բարւոքէ իր խմած ջուրը։

ՍԵՐՊԻԱ.—Պետրոս Թագաւորն ունկնդրութեան ընդունեց ֆրանսացի գրագէտ Մ. Ժօզէֆ Ռէնաք, որ այս պահուս պտոյտ մը կ'ընէ։ Քսան տարիէ ի վեր գիրար կ'ճանչնան։ Մ. Ռէնաք գրած է ֆրանսերէն Պատմութիւն մը Սերպիոյ։

ԼԱ ՀԷՅԻ ԻՐԱՒԱՐԱՐ ԱՏԵՆԻՆ հրաւէրին համեմատ, Վենեզուէլայի հետ վէճ ունեցող Տէրութեանց ներկայացուցիչներն անցեալ Դչ. հաւաքուեցան։ Ատենին նախագահեց կոմս Մուրավիէվ, որ ներկայ եղող միակ իրաւարար դատաւորն էր։ Անգլիոյ և Վենեզուէլայի ներկայացուցիչներուն դիտողութեան վրայ, նախագահը նիստին չարունակումն յետաձգեց անորոշ կերպով։ Ատեանը դեռ վերջնապէս չէ կազմուած, որովհետև կ'պակսին երկու իրաւարարներ, որք չընդունեցին իրենց առաջարկուած պաշտօնը, և Զարն անոնց տեղ ուրիշ ոք չընտրեց։ Վենեզուէլայի կառավարութեան փաստաբանը բողոք բարձաւ Իրաւարար Ատենին՝ Անգլիոյ և Գերմանիոյ իրաւարարներուն բացակայութեան պատճառաւ դատին ետ մնալուն համար, և առաջարկեց Զարին խնդրել որ երեք իրաւարար կարգէ՝ Սեպտ.ի մէջ Ատեանը կազմակերպելու համար։ Զարն հրաժարեալ իրաւարարներէն միոյն տեղ անուանեց աւստրիացի Բրոֆէսոր Լամաչ։ Հետևապէս, Ատեանն ի մօտոյ պիտի զբաղի երեք Տէրութեանց (Անգլիա, Գերմանիա և Ֆրանսա) դրամական խնդրովը Վենեզուէլայի հետ։

ՎԻԼՀԷԼՄԻՆԱ ԹԱԳՈՒՀԻՆ իր ծննդեան 23րդ տարեդարձը տօնեց անցեալ Դչ.։ Այս առթիւ հանդիսական սեղան մը տուաւ իր Լօօի դղեակին մէջ, ուր հրաւիրեալք սարուեցան Լա Հէյէն յատուկ կառախմբով։ Քաղաքներուն մէջ զօրահանդէսներ եղան։ Ամէն տեղ նախակրթարանաց աչակերտներուն սեղաններ տրուեցան և մանկական հանդէսներ եղան։ Ի Հարլէմ ծաղկահանդէս մը եղաւ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐԸ Սեպտ. 18ին Վիեննա պիտի համնի։ Նոյն իրիկուն հանդիսական հացկերոյթ մը պիտի տրուի Հօֆպուրկի մէջ։ Ճաչէն ետքն Օբերայի թատրոնին մէջ Գերման Կայսրը ներկայ պիտի գտնուի ի պատիւ իրեն տրուելիք հանդիսական ներկայացման մը։ Հետևեալ իրիկուն Պուրկի թատրոնը պիտի այցելէ։ Վիեննայի մօտ զօրահանդէսին մ'ալ պատրաստուած է։ Վիլհէլմ Բ. Վիեննայի մէջ գտնուած պահուն դեսպանական մարմինը չպիտի ընդունի։

ԻՌԼԱՆՏԱՅԻ ՓՈԽԱՐՔԱՆ, Տտլի կոմսը, Շբ. օր Մարիէնպատ հասաւ. իր ամուսինը Տիկին Տտլի Դչ. օր հոն հասած էր, դարմանի համար։ Կ'ըսուէին Օթէլ Վայմարի այն յարկաբաժնին մէջ որ քիչ առաջ յատկացուած էր Էտուարտ Է.ի։ Իռլանտայի այժմու Փոխարքային ծնողքը 1873ին դարմանի համար Մարիէնպատ կը գտնուէին։ Իրենց անբաւ հարստութիւնն ու այժմու Փոխարքային մօր գեղեցկութիւնն առասպելական են։ Փոխարքային տիկնոջ գոհարեղէն զարդերը, որ երկրագնտիս մէջ ամէնէն թանկագինն ըլլալու համբաւն ունին, Բարիզի և Վիեննայի արուեստահանդէսներուն մէջ առաջին մրցանակի արժանացած են։

Մ. ԱՐԵՒԵԼՔ.—Վլատիվոստոքէն կը ծանուցանեն թէ Բորէայի կառավարութիւնն ապահովութիւն տուաւ Ճարոնի և Ռուսիոյ դեսպաններուն թէ ռուսաճարոն պատերազմի մը պահուն Բորէա կատարելապէս չէզոք պիտի մնայ։ (Մ. ԽՄԲ.—Բոլոր Եւրոպա անձկանօք կ'սպասէր այս զեկուցման, ժամ առաջ իմանալու համար թէ ի՛նչ ընթացք պիտի բռնէր Բորէա։ Տարակոյս չկայ թէ Մեծ Տէրութիւնք մեծ չունչ պիտի առնեն իմանալով որ Բորէա չէզոք պիտի մնայ։ Հապա եթէ չմնար, ո՞հ, ի՛նչ աղէտ, տակնուվրա՜յ պիտի ըլլար Եւրոպա։)

ԼԸՊՕՏԻԻ ԱՐՇԱՒԸ.—Նիւ Եորք Հէրալտի Բարիզի տպագրութիւնը Լէա Բալմաւէն հեռագիր մը կ'հրատարակէ որուն համեմատ Լ—ըէ յածանաւը Բչ. օր ամբարձած է Ճիւպի հրուանդանը։ Դանձէրէն հեռագիր մ'ալ կ'ծանուցանէ թէ Լըպօտիի արչաւախումբին հինգ նաւազները ծովեզերքին վրայ տեղի ունեցած կռուի մ'առթին որու միջոցին Կ—ըէ ալ 80 պարապ առումք արձակեց յաջողեցան փախչել։ Կ—ըէ այդ նաւազներն առնելով Դանձէր դարձաւ։

«ԼԱ ՖՌՈՆՏ».—Ինչպէս երեկ ծանուցինք, կանացի այս օրաթերթը, որուն խմբագիրները, գրաչարները կիներ են, Սեպտ. 1ին իր վերջին թիւրթն հրատարակեց։ Խմբագրուհին, տիկին Մարկըրիդ Տիւրան այդ վերջին թիւրթին առաջին յօդուածովը կ'հրատարակէ թէ Լը Ֆռօնդ Ֆրանսայի մէջ կանանց չարժումն յառաջ բերելու և զանոնք վասուկելու կարող ըլլալու համար պէտք եղած պարտաւորութիւնը կատարած է։ Այս առթիւ կ'յայտնէ այն ամէն բարենորոգութիւնները զորս իր գոյութեան վեցամեայ չրջանին մէջ յառաջ բերաւ Լը Ֆռօնդ և կ'կարծէ որ այլ ևս այդպիսի թերթի մը գոյութեան պէտք չկայ. և այդ պայքարն այժմ արանց կողմէ պիտի չարունակուի ընկերվարական Մամլոյ մէջ։ Սեպտ. 1էն սկսեալ Լը Ֆռօնդ աչխատակիցներու խումբը Լ'Ակցիոն անուն ընկերվարական և ի կրօնականս ազատախոհ լրագրին խմբագրական մարմնոյն մէջ մտաւ։ Նոյն ինքն տիկին Տիւրան Մ. Պէռանժէ և Մ. Վիքթոր Շարպօնէլի հետ անօրէն պիտի ըլլայ Լ'Ակցիոնի։ Լը Ֆռօնդ ասկէց ետքն իբրև ամսաթերթ պիտի հրատարակուի։ Բայց ճշմարիտն այն է որ սոսկ նիւթական անձկութեան պատճառաւ տեղի ունեցած է այս փոփոխութիւնները։

ՄԵԾ ԴԱՑՐԱԿՂՈՒԹԻՒՆ Ի ՀՌՈՄ.— Իտալական լրագիրք կ'պատմեն թէ Ուպալտինի կոմսուհին, որ Հռոմի ազնուական դասուն մէջ հանրածանօթ է, երեք տարի առաջ իր Ելիզա անուն քոյրն ապահովագրել տուեր է 25,000 ֆր.ի։ Կոմսուհւոյն այն յայտարարութեան վրայ թէ իր քոյրը մեռած էր, ամերիկեան ընկերութիւն մը վճարեր է ապահովագրութեան գումարը։ Բայց Միլանի ուրիչ ապահովագրական ընկերութիւն մը մերժեր է վճարել կոմսուհիին պահանջած գումարը։ Ասոր դատ մը յառաջ եկեր է։ Նոյն միջոցին ոստիկանութիւնը բազմաթիւ անստորագիր նամակներ ստացեր է յայտարարող թէ Ուպալտինի կոմսուհիին քոյրը մեռած չէր, այլ ձեղնայարկի մը մէջ բանտարկուած էր։ Կոմսուհին, այս ամբաստանութեանց հանդէպ, առևանգել կուտայ իր քոյրը, թունաւորելու համար զայն, և այս նպատակաւ Սքօրթօնէ անունով հանրածանօթ չարագործի մը հետ կը համաձայնի։ Սակայն ոստիկանական քննիչները, իբրև հովիւ ծպտած, ճամբան կը կեցնեն այն կառքին որուն մէջ կ'գտնուէին կոմսուհին, իր քոյրը, իր աղջիկն ու բժիշկ մը։ Կոմսուհին, ձերբակալուած պահուն, ոստիկաններուն կ'յայտարարէ թէ իր քոյրը կարծուած անձը սպասուհի մ'է միայն։ Սակայն ամէնքն ալ առօք փառօք պահականոց կ'տարուին, ուր երկու քոյրերը դէմ առ դէմ կ'բերուին և կոմսուհին կ'պարտաւորի խոստովանիլ իր յանցանքը։ Ելիզի վրայէն գտնուեր է դաչոյն մը, որ իր կեանքը սուղ ծախելու պիտի ծառայէր իրեն, ինչպէս ինք յայտարարած է։ Կատարուած քննութենէն հասկցուած է թէ Ուպալտինի կոմսուհին պատրուակով մը հիւանդանոցէն հիւանդ աղջիկ մը առնել տուեր և իր տունը բերեր է։ Մանկամարդ աղջիկը տարեկից էր Ելիզին, և հազիւ քանի մ'օր ունէր ապրելու։ Երբ հիւանդ աղջիկը կ'մեռնի, կոմսուհին իսկոյն դիակիզել կուտայ զայն, և յետոյ կեղծ կտակ մը կը չինէ, որով իր քոյրը՝ Ելիզ՝ իրեն կ'թողուր իր բոլոր ստացուածքը, և ապա իր բարեկամներուն իմաց կուտայ թէ իր սիրելի՞ քոյրը մեռած էր։ Կ'ըսուի նաև թէ ոստիկանութիւնը, ա՛յն դղեակին մէջ ուր Ելիզ բանտարկուած էր, գտած է նաև ուրիչ ապացոյցներ, հաստատող թէ Ուպալտինի կոմսուհին ուրիչ ոճիրներ ալ գործած է։ Այս խայտառակութիւն մեծ սրտայուզութիւն պատճառած է Միլանի մէջ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՑՒՈՑ.—Ուրբաթ օրը տեղի ունեցաւ Գ. և վերջին մրցումը Շէմրօք Գ.ի և Րէլայընսի միջև, ու ամերիկեան զբօսանաւը չահեցաւ, երեք մղոն ետև թողլով անգլ. նաւը։ Վերջնական կերպով ապացուցուեցաւ թէ այս անգամ ալ Ամերիկացիք չինած էին լաւագոյն առագաստակիր զբօսանաւը։ Այս անգամ ալ մեծ բազմութիւն կար ծովուն վրայ և ծովեզերքը։ Ամերիկացիք իրենց յաղթութիւնը տօնեցին անվերջ հուրրաներով, հարիւրաւոր չոգենաւերու և չոգեմակոյկներու զանգակներն ու փողերն հնչեցնելով յառաջ եկած խլացուցիչ աղմուկով, բիւրաւոր գլխարկներ ու թաշկինակներ օդին մէջ նետելով, (և ետքն ալ բռնելու կամ գտնելու համար յոգնելով,) և այլ հազար ու մէկ եանքիական ձևերով։ Այն երեք Շէմրօքներուն չինութիւնն և երեք անգամ Անգլիայէն Ամերիկա գալն և իրեն հետ նաւապետներ, ճարտարագէտներ ու նաւազներ բերել տալն և այն առթիւ ուրիչ զբօսական չոգենաւ մը և զանազան չոգեմակոյկներ չինելը պարտքն ու հաճոյքն ու տուած խնճոյքներն 300,000 ստեռլինէ աւելի ծախ եղան Սըր Թոմաս Լիփդընի, որ ո՛վ գիտէ ո՛րչափ վարնոց տերևներ խառնեց իր ծախած թէյերն մէջ, և ո՛րքան չաքար՝ իր չօքօլային մէջ, վրէժը հանելու համար մեզմէ, խեղճ գնորդներէս, սպառողներէս։

ՎԱՅՐԱԳ ՄԱՅՐ.—Անցեալ Եչ. Լոնտոնի Ֆլինէմ Րօտ փողոցէն անցնողներն աչաւոր տեսարանի մը ներկայ եղան։ Գեղանի կին մը երևցաւ չորրորդ յարկի պատուհանէ մը, 4 տարու տղեկ մը քաչելով, զոր ուժգնապէս վար նետեց փողոց, և վայրկեան մը ետքը, քաչեց բերաւ 6 տարու ուրիչ մանչ մը, որ աւելի ուժով ըլլալով, դէմ կ'դնէր։— Բայց մայրն՝ աւելի ուժով՝ իր տղուն հետ միասին՝ ինքզինք վար նետեց։ Մեծ տղան վայրկենապէս մեռաւ։ Մայրը 20 վայրկեանի ահաւոր տանջանքէ մը ետքն հոգին աւանդեց։ Պզտիկն յուսահատական վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։ Կինն ապահովագրական գործակալի մը ամուսինն էր, և ընտանեկան վիշտերու պատճառաւ խելայեղած էր։

ԱՆԳԼԻԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ.—Անգլիական լրագիրները խնդութեամբ կ'հրատարակեն թէ այս անգամ ևս ամերիկեան միլիոնական հարստութիւն մը անգլիական դքսութեան մը մէջ կուգայ մտնել։ Դուքս Րօքսպըր, նչանուեցաւ օրիորդ Կօէլէդի հետ, որ դուստրն է հանգուցեալ Օկտըն Կօէլէդի։ Նչանածին պատրաստ օժիտն է 40 միլիոն տոլար, և ապագային համար՝ չատ մեծ յոյսեր։

ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑՈՒՄ Ց'ԱՊԱԶԻԱ.—Ապազիայի մէջ դարմանի համար ներկայ գտնուող հիւրերը Դչ. օր մեծ բազմութեամբ Քաֆէ Քարնէրոյի սրահը հաւաքուեցան իրենց մէջէն ընտրելու համար «Գեղեցիկն ի գեղեցկագունից»։ Հաճոյական իրաւընտիր ատեան մը կազմուեցաւ տեղւոյն դատաւորական դասէն Տքթ. Լիւսիխի առաջնորդութեամբ և ոգևորեալ քուէարկութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Օրիորդ Արանքա Հուսօմէլ վաստկեցաւ 582 քուէ, տիկին Էմմի Կէցլ՝ 409 և տիկին Իրէնէ Լէոբոլտ՝ 337 քուէ։ Հետևապէս, Օր. Հուսօմէլ գեղեցկութեան իբրև Ա. մրցանակ ընդունեց չքեղ ծաղկեփունջ մը։ Կեցցէներու ընդհանուր բարձրաձայն գոչ մը վաւերացուց ընտրողաց քուէարկութեան արդիւնքը։ Նոյն օր 21600 հիւրեր որք այս տարի դարմանի գացած են Ապազիա և որուն նմանը տեսնուած չէր ցարդ, այդ «գեղեցիկ» օրիորդին վրայ խօսեցան նոյն գիշեր, և կարելի է որ կ'խօսին դեռ, ոմանք զչարելով, ոմանք սքանչանալով։

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ԼՈՂՈՐԴ ՀՕԼՊԱՅՆ որ չորրորդ անգամ ըլլալով անցեալ Բչ. օր ուզած էր լողալով Անգլիայէն Ֆրանսա անցնիլ, դարձեալ չյաջողեցաւ, ֆրանսական ծովեզերքին մօտ հոսանքին ուժգնութեան պատճառաւ։ Հօլպայն առտուն ժամ 4ին Կոփնէ հրուանդանէն մեկնեցաւ և լողալով յառաջացաւ մինչև չորս մղոն տեղ։ Իրեն ընկերացող նաւուն մէջ գտնուողներն այլ ևս կ'սկսէին հաւատալ թէ այս անգամ փորձը պիտի յաջողէր և Հօլպայն պիտի յաղթանակէր։ Բայց ութ ժամու անընդհատ ճիգերէն ետքը, Հօլպայն հոսանքէն մղուելով ֆրանսական ցամաքէն ութ մղոն հեռի ելաւ ջուրէն։ Տը Փնիֆ Մոփէնի մէջ այս առթիւ կ'գրէ թէ ինք չի հաւատար որ լողալով կարելի ըլլայ անցնիլ Մանչի ծովէն և թէ երբ առասպել կ'ընդունի նաւապետ Ուէպի, 1875ին 21 ժամու և 45 վայրկեանի մէջ Մանչն անցած ըլլալու պատմութիւնը։ Այսու համերձ Ուէպ այս օրուան եղածին պէս հակակշիռ մը չունէր իր գլխուն վրայ, և յայտնի չէ թէ Ուէպ չարունակ, անընդհատաբար ջուրին մէջ մնացած է։ Հօլպայնի փորձին ատեն օդը չատ սքանչելի էր։ Ինչպէս յայտնի է, Վիեննացի մը, Օր. Վալըրուրկա Իսոսէյեքու անցեալ տարի ի զուր փորձեց անցնիլ Մանչի ծովէն։

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Մէկ միլիոն քուրոնի ժառանգութիւն մը վիճակեցաւ Աւստրիոյ պատերազմական նախարարութեան, կայսերական խորհրդական Եօհան ֆոն Ռուդմայէրի կողմէ, նախկին վաճառական թանկագին քարերու, որ քանի մը տարի առաջ ազնուականութեան բարձրացած էր, մեծ գումարներ տուած ըլլալով բարեգործական նպատակաւ, որմէ պիտի օգտուին միայն զինուորականներն և անոնց զաւակները։

*** Տիկին Դիքսիէ, առաջին այրի նաւապետ Ֆիլիպի որ Պատուոյ Լէգէոնի հրամանատար էր, և երկրորդ այրի Մ. Մօնբիվալի, տեղական գնդապետ սպայակոյտի, նախկին թիկնապահ մարաջախտ Վայյանի, և սպայ Պատուոյ Լէգէոնի, մեռած ատեն կարևոր նուէր մ'ըրաւ Պատուոյ Լէգէոնի վարչութեան։ 1901 Հոկտ. 28ի կտակով, Տիկին Մօնբիվալ նոյն վարչութեան կտակած էր նաև Պումիվալի մէջ տուն մը, իր յարակից հողերով և 250,000 ֆր.ի գումար մը, անկելանոց մը հիմնելու համար։ Վարչութիւնը, այս կտակին գործադրութեան դժուարութենէն վախնալով, ցաւ յայտնած էր որ պիտի չկրնայ ընդունիլ նուէրը, կտակարարին որոշած պայմաններով։ Կտակն անվաւեր մնացած էր այսպէս։ Այն ատեն, Տիկին Դիքսիէի առաջին էրկընէն ունեցած զաւակը, իր մօր այս վեհանձն մտածումն իրագործելով, իր մօրն գործադրից կտակն հետևեալ կերպով։— Պատուոյ Լէգէոնի վարչութեան կուտայ մէկ միլիոն ֆր. որուն տոկոսը պիտի յատկանայ Պատուոյ Լէգէոնի անդամոց և ծովային ու ցամաքային բանակաց զինուորականներուն այրիներուն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Մաքրիգիւղի չրջանակին մաքսային քննիչ Հաֆըզ Հասան Ֆէհմի պէյի և Բաղաքապետական ժողովին անդամ Մէհմէտ Սաֆէտտին պէյի։

—Բ. Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Հանրային Պարտուց Օսմ. Բօմիսէրութեան քարտուղար Զէքի պէյին։

ՊԱՐՍԻՑ ՎԵՀ. ՇԱՀԻՆ ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Օգոստափառ Կայսրն երէկ չնորհաւորական հեռագիր մ'ուղղեց Ն. Վեհափառութեան, որ հեռագրով չնորհակալութիւն յայտնեց։

—Երէկ, միջօրէին, Կայսերական աւագ Թիկնապահ Միւչիր Շաքիր փաչա և արարողապետ Իպրահիմ պէյ պարսկական դեսպանատունն երթալով, ի դիմաց Օգոստափառ Կայսեր, չնորհաւորեցին Վեհ. Շահին ծննդեան տարեդարձը։ Նոյնպէս Արտաքին գործոց Թարգման Սաատէտտին պէյ Բ. Դրան չնորհաւորութիւնները մատոյց պարսկական դեսպան իչխան Միրզա Րիզա Խանի։ Օսմ. Ութարիտ պահականոց միջօրէին թնդանօթով ողջունեց սոյն տարեդարձը։

—Կայսերական անձնապահ Զօրաբանակին Բ. գունդին նուագախումբը, բարձրագոյն հրամանաւ, դեսպանատունն երթալով, Համիտիյէ քայլերգը, պարսկական քայլերգն և ուրիչ սխրոժալոր եղանակներ ածեց մինչև գիշեր։

—Թեհրանի Օսմ. դեսպան Շէմսէտտին պէյ, Հայ—Կաթոլիկեանց Պատրիարքը, անգլիական, ֆրանսական, ռումանական, սերպիական, չուէտական և հոլանտական դեսպանները, Յունաց Պատրիարքին փոխանորդն և այլ բազմաթիւ անձնաւորութիւնք երէկ պարսկական դեսպանատունն երթալով, իրենց չնորհաւորութիւնները մատուցին իչխան Միրզա Րիզա Խանի։

—Պարսիկ գաղթականութեան վաճառական դասն և Տէպիրգանը Իրանեանի ուսուցիչք և ուսանողք նոյնպէս երէկ դեսպանատուն երթալով, զանազան բանախօսութիւններով չնորհաւորեցին իրենց վեհապետին ծննդեան տարեդարձը։ Գիչերը դեսպանատան մէջ փառաւոր կա-

չունք մը տրուեցաւ, և չքեղ լուսավառութիւններ կատարուեցան։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Անգլիական դեսպան Սըր Ն. Օ'Քօնօր, ֆրանսական դեսպան Մ. Քոնսդան և սերպ դեսպան Մ. Սավա Կրուիչ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

—Ռուսէն դեսպան Մ. Լանօվսքի ևս երէկ տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ։

ՄՍԻՆ ԳԻՆԸ.—Ոչխարի վաճառականները Քաղաքապետութեան աղերսագիր մը մատուցանելով, խնդրած են անցեալ տարուան պէս այս տարի ևս արգիլել Սէլանիկի, Փոնթայի և Էնկիւրիի ոչխարներուն այլուր արտածումը, որով միայն կարելի պիտի ըլլայ ճնշել մսին սղութեան առաջքն առնել։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը, Քաղաքապետութեան խնդրանօք, ոչխար արտադրող կեդրոններէն տեղեկութիւն պահանջեց թէ տրամադրելի ո՞րքան ոչխար կայ, տեղական պէտքերն ի՞նչ են, և ո՞րքան ոչխար կրնան զրկուիլ մայրաքաղաքս և ուրիշ ազատ կեդրոններ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Ատանայէ Օգոստ. 24 թուով հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Օգոստ. 22ին ժամ 4.55ին, երկրաշարժի ցնցում մը զգացուած է Սսոյ մէջ, արևելքէն հարաւ ուղղութեամբ։ Նոյնպէս Կարս գաւառակին մէջ յաջորդաբար երկու ցնցումներ զգացուած են, բայց բարեբախտաբար ո և է վնաս չէ պատահած։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ.—Ռումելիի մէջ համախմբուած Օսմ. զինուորներուն ձմեռնային պէտքերուն համար, Վեհ. Կայսեր կողմէ շնորհուած 50,000 ֆանէլա չափեղէնները Հէրէքէի Կայսերական գործարանին մէջ պիտի պատրաստուին ընտիր բուրդէ և ամենամեծ խնամով։ Պատրաստութիւնն արդէն սկսած է փութով պնդութեամբ։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ.—Մեծ—Եպարքոս Բարձր. Ֆերիտ փաշա 500 հատ բամբակաւոր մինտէր, Քաղաքապետ Ռըզա փաշա 500 մինտէր, 500 զոյգ տրեխ և 500 զոյգ հեսկ, Պին—պիր—Չէշիտ վաճառատունն 250 զոյգ ֆանէլա և գուլպայ և Կայսերական Պալատան մրգեղէնի հայթայթիչ Եուսֆ աղա 200 զոյգ գուլպայ նուիրեցին Ռումելիի մէջ համախմբուած Օսմ. զինուորներուն ձմեռնային պէտքերուն համար։ Քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ կազմուած յանձնաժողովը, որ Ռումելիի բանակին համար տրուած նուէրներն հաւաքելու պաշտօն ունի, ամէն օր ֆանէլա, գուլպայ և այլ ձեռնակեղէններ կ'ընդունի, զորս ժողովուրդն Օգոստափառ Վեհապետին օրինակին հետևելով առատաձեռն կ'նուիրէ։

—Գարթալի մէջ կազմուած Նպաստահաւաք յանձնաժողով մը 200 հրէս հաւաքելով, Քաղաքապետութեան ղրկած է։

ՎԱՄՔԱԲՈՒՐ ՊԱՅԹՈՒՄԸ.—Քէօշնիշէ Ցայթօնկ Վապուրը շոգենաւին ուղևորներուն մէկէն իմացած է թէ Օգս. 19ի գիշերն ալ երբ Վապուրը Պուրկազի առջև խարսխած էր, չորս մարդիկ նաւակով մը շոգենաւին մօտեցեր են, բայց կասկելով որ ուղևոր մը զիրենք տեսած և հսկող պահնորդին իմաց տուած է, հեռացեր են։ Այն ատեն կասկած յղացուեր է թէ նոյն անձնաւորները կ'ուզէին չարիք մը հասցնել շոգենաւին։ Շոգենաւային ընկերութիւնը Սեպտ. 5 թուով հեռագիր մը ստացած է ծանուցանող թէ 21 ճամբորդներէն 17ն և 11 նաւաստի մեռած են պայթման հետևանօք։ Կ'ըսուի թէ երեք հոգի, պայթումէն անմիջապէս ետքը շոգենաւէն վար ցատքեր են նաւակի մը մէջ, որ իրենց կ'սպասէր, և անմիջապէս հեռացեր ու աներևոյթ եղեր են։ Կ'կարծուի թէ այս փախստականներն են քստմնելի ոճրին հեղինակները։

ՆԱՒԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ.—Ցանարէն թերթերը ծանուցած էին թէ Խտիվական ընկերութեան Իսմայիլիա շոգենաւն ընկղմած էր Սանդօրին կղզին մօտ։ Այս լուր սխալ է։ Իսմայիլիա շոգենաւն այս պահուս քարանտինին կ'սպասէ Սալամինի մաքրանոցին առջև։ Արկածեալ շոգենաւն է Եգիպտացի Ազիզ պէյի Մ... զբօսանաւը, որ Ալէքսանտրիայէ Պիրէոն երթալու ատեն, Սեպտ. 3ին, Սանդօրին կղզիէն 8 մղոն հեռու ընկղմեր է շոգիին սաստիկ ճնշման տակ կաթսային պայթման հետևանօք, որ կամրջակին օդն հաներ և շոգենաւին միջնորմերը խորտակեր է մինչև սուզամասէն վար։ Նաւաստիներն երկու մակոյկներով յաջողեր են ազատիլ և կղզին ելնել։

ԻԶՄԻՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ.— Ինչպէս ծանուցինք, Իզմիրի մնանական ու ճարտարարուեստական ցուցահանդէսը Կայսերական Գահակալութեան տարեդարձին օրն հանդիսապէս բացուեցաւ ի ներկայութեան կուսակալ Բարձր. Քեամիլ փաշայի և քաղաքային ու զինուորական իշխանութեանց։ Ցուցահանդէսը կազմակերպուած է Համիտիյէ Սանայի վարժարանին շէնքին մէջ։ Բացման հանդէսը կատարուեցաւ վարժարանին ներքին բակին մէջ, ուր ցուցադրուած են երկրագործական ու հանքային արտադրութիւններն և քիմիական նիւթերը։ Ա. սրահին մէջ ի տես դրուած են Սանայի վարժարանին մէջ շինուած մնական կարասիները, Բ. սրահին մէջ մետաքսեայ, բրդեայ և նրբահիւս գործեր, ոսկեթել բանուած ընծայներ, թաշկինակներ են., Գ. սրահին մէջ գուլպայ, ֆանէլա, երիզ են. և Դ. սրահին մէջ, որ ամէնէն ընդարձակն է, ի տես դրուած են Համիտիյէ Սանայի վարժարանին ամէն տեսակ արտադրութիւնները, և ուրիշ տնտեսականներու մէջ ալ տեղական գործարաններու արտադրութիւնները։

ԽՈՋԱԿԻ ԵՒ ՄԵՏԱՔՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ.— Մայրաքաղաքիս իտալական դեսպանատան առևտրական կցորդ Մ. Բարմէլօ Մելիա տեղեկագիր մը պատրաստած է Թուրքիոյ խոզակի արտադրութեան և վաճառականութեան վրայ։ Կ'ըսէ թէ չերամաբուծութիւնը շատ զարգացած է Թուրքիոյ մէջ, և սպառման համար խոզակը մետաքսի վերածելու ձգտումն հետզհետէ կ'նշտուի, նպաստաւորուելով Հանր. Պարտուց Վարչութեան կողմէ, որ ինչպէս յայտնի է, մետաքսին վրայ տասանորդ կ'գանձէ ի հաշիւ կայս. Կառավարութեան.— Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ Էտիրնէի և Սէլանիկի նահանգները կարևոր կեդրոններ են այս ճարտարարուեստին. առաջինը տարեկան 600,000էն 900,000 քիլօ խոզակ կ'արտադրէ, իսկ երկրորդը՝ գրեթէ երկու միլիոն քիլօ։ Այս վերջին նահանգին արտադրութեան 100էն 90ն Իտալիա և մնացեալը Ֆրանսա կ'արտածուին։ Շերամաբուծական ամէնէն բարգաւաճ նահանգներն են Սուրիոյ և Պրուսայի նահանգները։ Առաջինը տարեկան իբր վեց միլիոն քիլօ խոզակ կ'արտադրէ, որուն երկու երրորդը տեղւոյն մէջ կ'մանուի, և մնացեալը Ֆրանսա և մասամբ ալ Իտալիա կ'արտածուի։ Պրուսայի արտադրութիւնը տարեկան 5,420,000 քիլոյի կ'հասնի։ 1902ին Ամասիայէն, Էտիրնէէն, Սէլանիկէն և Սուրիայէն խոզակի պզտիկ քանակութիւններ միայն արտածուած են։ Մեծագոյն մասը տեղւոյն վրայ մանուած է։ Պրուսա գրեթէ խոզակ արտածած չէ, և իր ամբողջ արտադրութենէն զատ Էտիրնէի արտադրութեան 100էն 60ն ալ ինք գործածած և իր մանարաններուն մէջ մետաքսի վերածած է։ Ընդհակառակն Պարսկաստանէն, Կովկասէն և Թուրքաստանէն մեծաքանակ խոզակ Կ. Պոլսոյ ճամբով արտածուած են դրսերը։ Տեղեկագիրը կ'ըսէ նաև թէ բովանդակ Թուրքիոյ խամ մետաքսին ամբողջ արտադրութիւնը 4000էն 4200 հակ եղած է 1902ին, իւրաքանչիւրը 100 քիլօնոց, որք Ֆրանսա (Լիոն, Սէնդ Էթիէն, Բարիզ), Իտալիա (Միլան), Անգլիա (Նոթինկէմ, Տէրպի և այլն), Գերմանիա (Հաննսեան գաւառները, Քրէֆէլտ, են.), Զուիցերիա և Աւստրիա արտածուած են։ Վերջապէս, չերամաբուծական գործերը կ'սկսին Ցլս. 1ին և կ'երկարին մինչև Զատկէն ետք։ Շատ մը ֆրանս. տուներ Պէրութի իրենց գործակալներուն միջոցաւ վարկեր կ'բանան չերամաբոյծներուն, անոնց օգնելու համար, որ զարգացնեն իրենց ճարտարարուեստը։

ՋՐԱՄԲԱՐՆԵՐԸ.—Ձեռնհաս պաշտօնարանն հրաման տուաւ Պոլսոյ ջրամբարները մաքրելու և զտիչ գործիքներ զետեղելու։ Նոյնպէս մասնաւոր պահապաններ պիտի կարգուին, ջրամբարներուն և ջրուղիներուն վրայ հսկելու համար։

ՓԻՆՏԼ ՀՐԵԱՅ ՄԸ.—Իզմիրի բնակիչներէն Մարտոշէ անուն Հրեայ ձկնորս մը որ իր կրօնակցին՝ Հալիֆայի շինած օղին հոգի կուտար, և գրեթէ ամէն օր Բագոսի պաշտօն կ'մատուցանէր ի մեծ վնաս իր մանկամարդ կնոջ, Գարաթաշի արուարձանէն սիրուն հրէուհի մը, Լիա անուն, զոր ոչ միայն կ'լքանէր, այլ և երբեմն անօթի կ'թողուր։ Անցեալ կիրակի, մեր ձկնորսը, վերջին ծայր գինովցած, ամուսնական տունը կ'դառնայ և կ'սկսի քննիլ իր մանկամարդ կնոջ որ սրտմտելով ուժգնապէս ետ կ'մղէ իր ամուսինը, Նախատինքներու երկայն աւելուրայով մը լուալով հանդերձ զայն, և Իզմիրցիք գիտեն թէ ո՛րքան ճոխ է Գարաթաշի Հրեայ աղջիկներուն յիշոցի բառարանը, որքան ալ սիրուն ըլլան։ Իր առաջարկներուն մերժուելէն կատղած, Մարտոշէ որ երկու խարտա հասակ և ըմբիշի թևեր ունի, իր կինը կ'բռնէ և ինչպէս որ օղին կոկորդէն կլլելէ վար կ'իջեցնէ, սիրուն Լիան ալ պատուհանէն վար կ'ղրկէ։ Տարաբախտ կինն երկրորդ յարկի բարձրութենէն ինկնալով գետինը գտնելով, ծանր վէրքեր կ'առնէ, և հրէական հիւանդանոցը կ'փոխադրուի։ Երբ ցասկոտ Մարտոշէ ձերբակալուելով Արդարութեան տրամադրութեան տակ կը դրուի, Լիա բարձրաղաղակ կ'պահանջէ որ իր ամուսինն ազատ արձակուի, ինքզինք կ'ամբաստանէ թէ իր մերժումներով զայրացուցած էր զայն, և որպէս զի ամուսինն իրեն ետ տան, մինչև իսկ յառաջ կ'երթայ ըսելու թէ իր լիակատար հաճութեամբն է որ ինքզինք տասն մէթր բարձրութենէ մը վար նետած էր։ Ով գաղտնիք կնոջական հոգւոյ, մանաւանդ հրէական...։

ՀԱՅՏԱՐ—ՓԱՇԱՅԻ գիծը բանող շոգենաւերն երէկուընէ սկսան Անատոլուի երկաթուղւոյ ընկերութեան կողմէ քարափին վրայ շինուած նաւամատոյցին մօտենալ։

ՄԱՀՍՈՒՍԷԻ «Պաշտրմա» շոգենաւը, Դարդանէլի առջև խրեր է։ Սամսոն նաւանիգն և լուղորդներ կ'աշխատին շոգենաւը ջուրէն երեան հանելու։ Այժմ խըրեալ շոգենաւին բեռը կ'պարպուի։

ՆՊԱՍՏԱՀԱՒԱՔ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ.— Ալեմտաղի, Միտիայի, Էյնէ—Ատայի և շրջակայ ժողովուրդներուն նպաստելու համար, Քաղաքապետ Ռըզայ փաշայի նախագահութեան տակ կազմուած նպաստահաւաք յանձնաժողովն երէկ Զ. շրջանակի Թաղապետութեան պաշտօնարանին մէջ գումարուելով, մինչև ուշ ատեն խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ԴԱՏԱԿԱՆ պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովն երէկ դատական Բարձր. նախարարին նախագահութեամբ գումարուելով, Անատոլուի և Ռումելիի նահանգներու դատարաններուն համար նախագահներու և ընդհ. դատախազներու ընտրութեամբ զբաղեցաւ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Մաքսային հասութից յաւելման յանձնաժողովն երէկ ևս գումարուելով, մնայուն քննիչներ ընտրեց, որք ամէն օր Ղալաթիոյ ու Պոլսոյ մաքսատուններն այցելելով, գործառնութիւնները պիտի քննեն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ելմտական նախարար Մ. Մանուչէֆի մահուան պարագաներուն վրայ, Սոֆիայի լրագիրք հետևեալ տեղեկութիւնները կուտան։ Մ. Մանուչէֆ Եշ. իրիկուն Վառնա գացած էր, Ֆէրտինանտ իշխանին հետ խորհրդակցելու Էօքսինոկրատի ղեկավար մէջ։ Վառնա հասնելուն պէս, երեկոյեան ճաշը կ'ընէ, և անմիջապէս վերջը ծով կ'մտնէ։ Խոշոր ալիք մը կ'հեռացնէ զինքը ծովու բաղնիքէն։ Իշխանական ապարանքին նախկին մատակարար Մ. Զլաթանով անմիջապէս օգնութեան կ'փութայ նախարարին, բայց իր ջանքերն անօգուտ կ'մնան։ Քիչ կ'մնայ որ ինք ալ մեծ վտանգի մը ենթարկուի։ Այդ պահուն զղակէն կ'հասնի նաև Մ. Անքօֆ, և երկուքն ի դժուարին կ'քաշեն կ'հանեն Մ. Մանուչէֆի մարմինը, բայց զայն ի կեանս վերակոչելու համար եղած բոլոր ջանքերն ապարդիւն կ'մնան, զի 20 վայրկեան ջուրին տակ մնացած էր։ Շատ հաւանական է որ եթէ փորը կուշտ չըլլար, հէք նախարարն ազատէր, զի ամէն պարագայի մէջ կուշտ փորով ծով մտնելը վտանգաւոր է։ Ցուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցեր է Ուրբաթ։ Մ. Անդուան Մանուչէֆ ծնած էր 1864ին ի Սօմագով։ Պրիւսէլի մէջ քաղաքական տնտեսութիւն ուսանելէ ետքը, Պուլկարիա վերադարձած էր և 1892ին Սոֆիայի մաքսատան քարտուղար անուանուած։ 1894ին երկրագործական Մնտուկներուն և ապա կեդր. Մնտուկին Տնօրէն եղած էր։ Մ. Ռաչօ Բէգրով Մայիս 18ին Դահլճին մէջ առած էր զայն իբրև ելմտական նախարար։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Յունաց Պատրիարքարանը շրջաբերական մ'ուղղելով Մետրապոլիտներուն, կ'ազդարարէ յորդորել յոյն երիտասարդներն որ երկար ատեն նշանուած մնալէ զգուշանան, քանզի որոշեալ երկար ատեն նշանուած մնալէն շատ տեսակ անպատեհութիւններ կրնան ծագիլ, և խզումներ յառաջ գալ ի վնաս երկու կողմանց։

ՈՃԻՐ.—Երէկ, Սկիւտար, Նոր—Թաղ, սրճարանի մը մէջ, Եազմաճի Գառնիկ և երկու ընկերները՝ Բալի և Բանուէլի, անմտալիքի մ'առթիւ կռուի բռնուելով, Գառնիկ դանակով վիրաւորեց իր երկու ընկերները, ինչպէս նաև սրճարարը, երբ կռուարարներն իրարմէ զատելու կ'աշխատէր։ Ոճրագործը ձերբակալուեցաւ։

ՈՂՈՂՈՒՄ ԵՒ ԿԱՐԿՈՒՏ.— Տրապիզոնէ Օգոստ. 24 թուով կ'հեռագրուի թէ ամսոյս 12ին Սամսոնի Գավազ գիւղախումբին մէջ հեղեղանման անձրև և կարկուտ տեղալով, մեծամեծ վնասներ պատճառեր են բերքերուն։ Հեղեղները քշեր տարեր են 35 արջառ և գոմէշ, 3 ձի, 1 ջորի, 12 էշ և 3 սայլ, որոց երկուքն ալ լեր և մին ձիերուն բեռցած էին։ 45 պարկ շաքար ջուրերուն տակ մնացեր են։ 8 տարեկան յոյն աղջիկ մ'ալ, որ արտը կ'գտնուէր, հեղեղներուն զոհ գացեր է։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ընդհ. հիւպատոս Մր. Տիքընսըն երէկ իր ընտանեաց հետ Պոլիս վերադարձաւ։

Քրոնիկ Հայ. Եկեղեցւոյ

Մեր Ատանայի թղթակիցը կ'գրէ Օգոստ. 21 թուով. —«Ըստ հեռագրական հրամանի Ն. Ս. Օծութեան, օգափոխութեան գացող վրդ. և քնն.ներն յետս կոչուեցան։ Սսոյ ժողովրդեան մեծագոյն մասն որ այլ և այլ լեռնադաշտեր օգափոխութեան գացած էր, լսելով Ս. Տեղապահին մահը փութայ գալ և իր վերջին յարգանքը մատուցանել։ Ուրբաթ առաւօտ հանգուցելոյն մարմինը Սսոյ մայր տաճարին մէջտեղը դրուած էր, զգեստաւորեալ եպիսկոպոսական զգեստով, գլուխը չամթալ թագ, ձեռքը գաւազան ու խաչ։ Պատարագիչն էր Տ. Ղեւոնդ Ծ. Վ., ճաշոյ գրքէն վերջ հանգուցելոյն դագաղը բեմը հանեցին և բուն Մաշտոցի օծման արարողութիւնը կատարեցին. օծումէն վերջ Տ. Սահակ Ծ. Վ. յուզիչ շեշտերով դամբանական մը խօսեցաւ համառօտակի կերպով յիշելով հանգուցելոյն կենսագրութիւնը, աւելի ծանրացաւ իր տեղապահութեան վրայ, յիշելով անոր աշալեղջ հսկողութիւնը Կաթողիկոսութեան իրաւանց անվթար և անխախտ պահպանմանը, և ի վերջոյ հանգուցելոյն հոգւոյն հանգիստ և Ս. Կաթողիկոսին և իր միաբանական ուխտին երկարակեցութիւն մաղթեց։ Ցետ Ս. Պատարագի կէս ժամ միջոց տուին որ ատեն ժողովուրդն արտասուաթոր աչօք փութաց հանգուցելոյն օծեալ աջն և ճակատն համբուրել. ժամը 4ին թաղման արարողութիւնն սկսաւ նախագահութեամբ Միաբանութեան երիցագոյն անդամ Տ. Սահակ Ծ. Վ.ին որ իր շուրջն ունէր Տ. Ղեւոնդ Ծ. Վ.ը, Միքայէլ Վ.ը, Սսոյ շրջականներէն և Եսայեաններէն եկած քահանաներն և Ատանայէն Ս. Կաթողիկոսի կողմէն ներկայացուցիչ ղրկուած Տ. Վազգէն Վ.ն ու քնն.ները։ Հանդիսաւոր թափօրով մը մարմինը տաճարէն դուրս հանուելով մայրավանքի շրջափակին մէջ անցեալ տարուընէ իր իսկ պատրաստել տուած գերեզմանին մէջ թաղեցին։ Արդարև հանգուցելոյն Ս. փափաքն իրագործուեցաւ. ընտրութեանց առթիւ Ատանա գտնուած միջոցին սոյն տողերը գրողին յաճախ առիթ կ'ունենար իրեն հետ տեսնուելու, միշտ կ'յեղյեղէր սա խօսքը «Մինչև որ Կիլիկիոյ Աթոռին արժանաւոր մէկը Կաթողիկոս չընտրեմ և իմ ձեռօքս չօծեմ՝ չպիտի մեռնիմ»։ Իրաւ ալ եղաւ. օծման հանդէսին ինք ալ զգեստաւորուելով իր դողդոջուն ձեռօք օծեց Նորընտիր Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսին գագաթն և յետ այնորիկ հանգիստ սրտով «Արդ արձակեա»ն ըսաւ։ Հանգուցելոյն համար Սսոյ մայր տաճարին մէջ ութն օր ամէն առտու Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի ըստ սովորութեան։

«—Միաբանութիւնն և Սսեցիք շատ երախտապարտ եղած են Ս. Կաթողիկոսին ուղղած ցաւակցական հեռագիրներուն և ղրկած ներկայացուցիչներուն համար»։

—Մանչեսթըրի համալսարանն որոշած ըլլալով վաճառականական ֆաքիւլթէ մը հաստատել, դիմում ըրեր է քաղաքին բնակիչներուն, որ տասն տարուան համար տարեկան 1500 ոսկի նուիրատուութեամբ մը աջակցին այդ հիմնարկութեան։ Տեղւոյն Հայ վաճառականները նկատելով այն առևտրական դիւրութիւնները, զորս կ'վայելեն նոյն քաղաքին մէջ, որոշեր են տարեկան 100 ոսկի իրենց կողմէ իբր նուէր յատկացնել այդ վաճառականական վարժարանի հիմնարկութեան ի նպաստ։

—Ռոտոսդոյի Առաջնորդ Տ. Ներսէս եպիսկ. Արզումանեան ի մօտոյ Պոլիս պիտի գայ, իր տկարութիւնը դարմանելու համար։

—Պրուսայի առաջնորդ Տ. Յովհաննէս եպսկ. Արշարունի որ Պոլիս կ'գտնուէր, այսօր Պիլէճիկի ճամբով իր պաշտօնատեղին կ'ուղևորի։

—Մաքրիքէօյի Թաղ. Խորհուրդն եկեղեցիին կալուածոց և գոյից վիճակացոյցը ղրկած է Պատրիարքարան։

—Երամեան յոբելեանի Յանձնաժողովն ի նկատի ունենալով որ Վանէն դուրս գաւառներ ձեռնարկուած նուիրահաւաքութիւնները դեռ կ'շարունակուին և ուրիշ տեղերէ ալ յոբելեանի հանդէսն ուշացնելու առաջարկներ կուգան, կ'հարկադրուի յետաձգել զայն յառաջիկայ 1904 տարւոյ Համբարձման տօնին, յարգելի յոբելեարին անուան տարեդարձի օրը։ Այս առթիւ պատիւ ունինք ծանուցանելու պատուական թերթիդ միջոցաւ որ Վանայ կրթասէր հասարակութիւնն իր երախտաւոր ուսուցչին հանդէպ ունեցած համակրական պարտաւորութիւնը, տեղական պայմաններու ներած չափով, կատարելու մէջ է արդէն, և դուրսերէն ալ, ի միջի այլոց Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետին յատուկ նուէրով մը և Հայրապետական օրհնածիր կոնդակով մը, ինչպէս նաև Ս. Երուսաղէմի Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրը դրամական նպաստով մը փութացած են քաջալերել զմեզ սոյն բարենպատակ ձեռնարկին մէջ։ Արդ, մեր սրտագին շնորհակալութիւնն յայտնելով բոլոր մերձաւոր և հեռաւոր համակրողաց, անգամ մը ևս կ'համարձակինք կրկնել մեր կոչն առ հեռաւոր կրթասէր ազգայիններ, որ շնորհ բերեն իրենց նուէրներով նպաստել՝ յաջողութեամբ ի գլուխ հանելու գաւառներու մէջ անհատական արդիւնաւոր ձեռներիցութիւն մը վարձատրելու և կրթական սուրբ գործը քաջալերելու նպատակաւ յղացուած սոյն յոբելեանի գաղափարը։ Դիւան Երամեան յոբելեանի

Փորձ. Յանձնաժողովոյ
Նախագահ
Սահակ եպս. Բագրեւանդեան

Ատենադպիր Իգնատիոս Հ. Հէնոեան — Ատենապետ Աւետիս Յ. Թէրզիպաշեան

Վան, 12 Օգոստ. 903.

ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ ԲԵՐԱՅԻ

Թաղիս Ազգ. վարժարանաց վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ ներկայ ամսոյ 25ին և դասախօսութիւնք պիտի սկըսին յառաջիկայ Սեպտ. 1 Բշ. օր։

Ուստի կ'հրաւիրուին ծնողք և պաշտպանք ի Թաղ. Խորհրդարան, իրենց զաւակաց մուտ արձանագրել տալու համար, առաւօտեան ժամը 2էն մինչև կէս օր։

Այս առթիւ Թաղ. Խորհուրդս պարտք կ'համարի յայտարարել Պատ. Թաղեցիներուն թէ մասնաւորապէս Էսաեան վարժարանի համար հետևեալ կարգադրութիւններն եղած են։

1. Աշակերտուհեաց բաժնին մէջ կազմուած է Լըսէ—... բարձրագոյն, այն է Գ.րդ կարգը։
2. Շրջանաւարտ երկսեռ աշակերտաց համար կազմուած են Լըսէ—... դասընթացքներն՝ որոց հետևիլ փափաքող թաղեցի կամ հեռաւոր աշակերտք և աշակերտուհիք, պարտին ի ձեռին ունենալ ...ի վկայական և կամ այդ աստիճանի քննութիւն մ'անցընել։
3. Ինչպէս անկից առաջ, Թաղ. Խորհուրդս յառաջիկայ շրջանին ալ, հեռաւոր աշակերտուհեաց երթևեկի մասին հարկ եղած դիւրութիւնները պիտի ընծայէ։
4. Աշակերտուհիք պիտի ունենան Ֆրանսացի մնայուն ընդհ. դաստիարակուհի մը, մանաւորապէս սահուն խօսակցութեան վարժուելու համար։
5. Լրացուցիչ դասընթացքներու մէջ՝ գրական և գիտական քանի մը կարևոր ճիւղեր՝ ֆրանս. լեզուաւ պիտի դասաւանդուին։
6. Երկսեռ աշակերտներու ձեռական աշխատութեանց (travail manuel) ամէն ճիւղերուն, ինչպէս նաև երաժշտական ու գեղարուեստական ճիւղերու համար՝ ձեռնհաս մասնագէտ ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ պաշտօնի կոչուած են։
7. Նարեկեան, Լուսաւորչեան և Արշակունեան երեք Ընտելարան—Մանկապարտէզներն ալ կարևոր կազմակերպութիւններ ստանալով՝ յանձնուած են ձեռնհաս վարիչներու և մանկապարտիզպանուհիներու խնամոց։ Թաղ. Խորհուրդս անխոնջ է որ իր յանձն առած նիւթական զոհողութիւններն և ի գործ դրած կարևոր կարգադրութիւնները պիտի գնահատուին Հայազգի ծնողաց կողմանէ և պիտի նախընտրեն Ազգին վարժարանը՝ օտար հաստատութիւններէ։ (Ի.Ն. Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի.)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կ'ծանուցանէ թէ Սահակ էֆ. Խանճեան, շարունակելով բարեկիրթյասակ Տ. Խաչատուր քհնյ. Տ. Գաբրիէլեանի ի նպաստ Հիւանդանոցիս հացագնի կատարած տարեկան հանգանակութեան գործը, ինչպէս անցեալ տարիներ՝ նոյնպէս և այս տարի յետագայ ցուցակին համեմատ 597 ղշ. հանգանակած և յանձնած է Հոգաբարձութեանս։

Ցուցակ նուիրողաց.—Տիկին Երմոն Կ. Սէֆէրեան 60 ղշ., Տիկին Եվդոքիա Դ. Դաւութեան 10, Տիկին Զարուհի Յարութիւնեան 10, Տիկին Եւգինէ Թ. Համամճեան 5, Տեարք՝ Գրիգոր Խան Շահմուրաեան 40, Կարապետ Դարագաշեան 27, Անդրանիկ Ոսնեան, Գաբրիէլ Էլէկտրաչեան, Գալուստ Յ. Մուրատեան, Մխաք Թորոսեան, Պօղոս Պետրոսեան, Սիմոն Դ. Համբարձումեան 20ական, Ստեփան Մ. Ժամկոչեան 15, Անդրանիկ Պօյաճեան, Աւանէս Սիմքէշեան, Թորոս Մ. Հովհանեան, Կարապետ Միրիճանեան, Հրանդ Անտոնեան, Մանուկ Ալէքսան, Մարտիկ Գրիգորեան, Միհրան Դաքամաճեան, Միհրան Հաչաճեան, Մկրտիչ Եազմաճեան, Յակոբ Պապուեան, Յովհաննէս Նիկողոսեան, Նիկողոս Խաչատուրեան, Պետրոս Էգնաեան, Պետրոս Քէօսէեանի հոգւոյն համար, Ռուբէն Փիլիպպոսեան, Սահակ Խանճեան, Սարգիս Թադէոսեան, Սեպուհ Էսկիճեան 10ական, Առաքել Տ. Յակոբեան, Արմենակ Նասիպեան, Գաբրիէլ Մ. Գաբրիէլեան, Գաբրիէլ Հովիւեան, Գառնիկ Բարունակեան, Գրիգոր Խաչատուրեան, Երմոգ Նազարէթեան, Թադէոս Սարգիսեան, Կարապետ Ն. Տ. Յակոբեան, Խաչիկ Յակոբեան, Ղուկաս Ծնծաղեան, Մագտուս Գաբրիէլեան, Մանուկ Զաքարեան, Մանուկ Կրճիկեան, Մանուկ Վանլեան, Մկրտիչ Փալֆաեան, Յակոբ Համասիկեան, Յարութիւն Եօրտանեան, Յարութիւն Պըրքքէտէլեան, Պետրոս Մանիկեան, Պետրոս Պասմաճեան, Ս. Ս. Ոմն, Սիմոն Շամամաճեան, Տիգրան Խանճեան 5ական ղշ.։ Գումար 597 ղշ.։ (Ի.Ն. Հոգաբարձութեան)

Տքթ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ
ՎԻՐԱԲՈՅԺ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԿԱՆԱՑԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի Լանկայի իր տան մէջ։
Ձրի կ'դարմանէ մի միայն վկայեալ աղքատները։
Վիրաբուժութեան ու կնախտաբանութեան համար, ի կիր կ'առնէ նորագոյն մեթոտներն և ամենավերջին գործիքները։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
28 ՐԴ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻ
1903—1904

Վարժարանիս արձակուրդի օրերն ի մօտոյ կ'լրանան, և վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Սեպտ. 1, երկուշաբթի օրը։ Նոյն օրէն մինչև Սեպտ. 6 շաբաթ օր, պիտի կատարուին կարգափոխութեան վերաքննութիւնք, իսկ յաջորդ երկուշաբթի օրէն, Սեպտ. 9, պիտի սկսին դասախօսութիւնք։

Տնօրէնը ներկայ է վարժարանին մէջ սկսեալ յառաջիկայ օգոստոս 25 Բշ. օրէն, ընդունելու համար աշակերտաց ընդունելութեան մասին տեղեկանալ փափաքող անձերը։
Հիմնադիր Տնօրէն
Ռ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Սկիւտար, 16 Օգոստ. 903 6—5

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Սեպտ. 7.—Օտեսայէ առնուած լուրերու նայելով, Բրիզրէնի ռուս հիւպատոս Մ. Թիւշօլքա Մանասթըրի հիւպատոս անուանուած է հանգուցեալ Ռոսքովսքիի տեղ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Նիշ գտնուող Ա. զօրաբաժնին հրամանատար Զօր. Եանքովիչ պաշտօնանկ եղաւ և իրեն յաջորդեց Զօրավար Ծիւնգիչ։ Անհիմն է լրագրաց այն լուրը թէ Բեզար Թագաւորին եղբայրը՝ Արսէն իշխան՝ ի մօտոյ զօրավար պիտի անուանուի։

ՎԻԷՆՆԱ.—Զանազան երկիրներու Խորհրդարաններուն անդամներէն բաղկացած Իրաւարար Համաժողովն այսօր բացուեցաւ ի ներկայութեան վարչապետ Մ. Քէօրպէրի։ Աշխարհի ամէն երկիրներէն եկած 400 պատուիրակներ ներկայ էին։ Մ. Էռնէստ Բլէնէր, որ նախագահ ընտրուեցաւ, ի վեր հանեց այն նշանաւոր յառաջդիմութիւնը զոր Իրաւարար Ատենի մը կազմութեան գաղափարն ըրած է բոլոր Պետութեանց մէջ։ Յետոյ վարչապետ Մ. Քէօրպէր խօսք առնելով, բուռն ծափահարութեանց մէջ, ողջունեց Համաժողովն յանուն կառավարութեան, և յայտարարեց թէ քաղաքակիրթ աշխարհի զանազան պետութեանց միջև ծագելիք ո և է վէճ խաղաղօրէն կարգադրելու համար, իրաւարարութեան պարտաւորիչ ներմուծումն Համաժողովոյ ջանից պսակումը պիտի ըլլայ։ Սա խօսքերով շարունակեց. «Մեր սերունդն այլ ևս չի հանդուրժեր պատերազմներուն, որք ուրիշ նպատակ չունին եթէ բայց արիւնալի երկրակալութիւն մը. Տէրութեանց պետերը գոնէ խաղաղութեան լաւագոյն պաշտպաններն են, և մեր ժամանակին յատկանշական նշանը սա է թէ փոքր պետութեանց գոյութիւնն երբեք ա՛յսքան ապահովուած չէր։ Այս իրողութիւն համոզիչ ապացոյց մ'է այն խաղաղասէր զգացմանց, որով ոգևորուած են Մեծ Տէրութիւնք։» Ի վերջոյ ըսաւ. «Մեր Միապետութիւնը միշտ խաղաղասէր Կայսրութիւն մը եղած է։ (Կեցցէք ծափեր)։ Վիէննայի իտալական դեսպան Նիկրա կոմսն ալ յայտարարեց թէ այն խաղաղասէր Կայսրութիւնն որուն վրայ խօսեցաւ աւստրիական Դահլճին պատուարժան նախագահը, կ'կառավարուի այնպիսի վեհապետի մը կողմէ որուն փառքն ամենուրեք հռչակուած է իբրև Խաղաղութեան պաշտպանի մը փառքը։ (Կեցցէք ծափեր)։ Յետոյ ըսաւ թէ Լա Հէյի Խաղաղութեան Համաժողովին անցեալ տարուան ամենամեծ դէպքն է ի նպաստ Խաղաղութեան։ Քանի մը տեղեկագիրներ յետոյ իրենց տեղեկագրերը ներկայեցին ազգային խմբակներու առաջարկներուն վրայ, տեղեկագրեր որոց վիճաբանութիւնը վաղուան (այսօր) թողուեցաւ։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԱԹԷՆՔ, Սեպտ. 7.—Եորկիոս Թագաւոր, Վարչապետ Մ. Ռալլիի հետ, Սեպտ. 28ին Պուքրէշ պիտի երթայ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Բեզար Թագաւոր այսօր Նիշէն Պելկրատ վերադարձաւ։

ԲԱՐԻԶ.— Վաղը բոլոր գլխաւոր Պանքաներն հրապարակ պիտի հանեն, արևմտեան Ափրիկէի ընդհանուր կառավարութեան ի հաշիւ, 75,880 պարտաթուղթեր, 3 % տոկոսաբեր, 500 ֆր.նոց թուղթը 470 ֆր.ի, երաշխաւորութեամբ ֆրանսական կառավարութեան։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ներքին պաշտօնեայք ոմանք ապահովագրուեր են ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ կենաց ապահովագրական ընկերութեան, նկատելով որ պայմաններն նպաստաւոր են, և սակագիններն յարմարագոյն։

ԱԶԴ.— Պէրպէրեան վարժարանի շրջանաւարտներէն՝ Թրք.ի և ֆրանս.ի ուսուցիչ մը տրամադիր է դասախօսելու գաւառներու վարժարանաց մէջ։ Դիմել խմբագրութեանս։ 8—3

ՍԵՂԱՆԱԻՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Անկում Օսմ. Բոնոյ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. Թոնս. Սէրի Դ.	Օ.Ռ.	33 09½
Ամէնէն բարձր գին	»	33 29
Ամէնէն վար գին	»	33 09
Ռումելիի երկաթուղի	ֆր.	117 25
Ամէնէն բարձր գին	»	118 87½
Ամէնէն վար գին	»	117 —
Թրամվայ	»	111 —
Ամէնէն բարձր գին	»	111 —
ԲԱՑՈՒՄ Օգս. 26/8 Սեպտ.		
Օսմ. Թոնս. Սէրի Դ.	Օ.Ռ.	33 11
» » » »	ժամ 5ին	32 24
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	117 75
» »	ժամ 5ին	116 25
Թրամվայ	ֆր.	112 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղշ.	600 —
» պարտաթ.	ֆր.	487 —
Ռեժիի բաժնեթուղթ	»	— —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	»	268 —
Անատօլուի Երկթ. պրտթ.	»	526 —
» » բժնթ.	Ա.Ռ.	11 42½
Հելլենկն. պարգևաւոր թուղթ	ֆր.	427 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	256 —
Թարափ Կ. Պոլսոյ	»	506 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ.Օ.	4 35
ՄԹԻԼԱՆՑ		
Թոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ռ.	3 —
» ութ օրուան	»	8 50
Ռումելիի Երկթղ. »	ֆր.	4 —
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	ղշ.	87 22
Անգլիական ոսկի	»	109 37
Բօլ Եմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 —
Քրիմից	»	51 06
Նոր Մէթալիք	»	104 —
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8 63
ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ		
Լոնտոն 3 ամիս	ղշ.	108 1/16
» » » առար. թղթ.	»	107 3/4
» չէք	»	109 1/16
Բարիզ 3 ամիս Պնք.ի թղթ.	ֆր.	23 22½
» » » առևտ. »	»	23 25
» չէք	»	23 07½
Վիէննա չէք	քուրոն	21 91
Պերլին չէք	մարք	18 68
Օտեսա չէք	ռուպլ	8 66

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Սեպտ. 7		
Օսմ. Թոնս. Սէրի Բ.	Ա.Ռ.	59 50
» » » Դ. բաց.	»	30 63
» » » Դ. գոց.	»	30 63
» » » Գ.	»	33 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 87
Եգիպտական միացեալ	»	104 75
Այտընի Երկաթուղի	»	15 —
Անգլ. Թոնսոլիտէ	»	90 —
Փոխառութիւն Գասապա	»	87 —
» Հելլենական 1881	»	41 50
» » 1884	»	41 50
Մօնօբօլ »	»	43 50
Պուլկր. Փոխառթ. 1888	»	89 —
» » նոր 1892	»	89 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 33¾
Թրամվայ	»	4 27
Դրամազեղչ		4 —
ԲԱՐԻԶ, Սեպտ. 7		
Օսմ. Թոնս. Սէրի Դ. բաց.	Ա.Ռ.	31 12
» » » » գոց.	»	31 12
» » » Գ.	»	34 40
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	122 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	578 —
Օսմ. Մաքս. նոր Փոխառ. 4%	»	— —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	97 57
Քրէտի Լիոնէ	»	1129 —
Պանք տը Բարի	»	1095 —
Սպանիական արտաքին	»	90 78
Իտալական Ռանթ	»	— —
Թրամվայ	»	110 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 170
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —
ՊԵՐԼԻՆ, Սեպտ. 7		
Անատօլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	102 80
» » բաժնթ. 60%	»	95 50
Ռումելիի Երկաթուղի	»	127 —
Օսմ. Թոնս. Սէրի Դ.	»	30 80
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 210
Դրամազեղչ		4 —
Զինուորանի փոխառութիւն 1903		96 80
ՎԻԷՆՆԱ, Սեպտ. 7		
Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95 08
» Լոնտոնի վրայ	»	239 30
Ռումելիի Երկաթուղի	»	115 75
Օսմ. Ռէժի	»	346 —
Դրամազեղչ		3 ½

ՆԱՄԱԿԻ 40ՆՈՑ ԿԱՄ 20ՆՈՑ ԹՈՒՂԹ — և ո՛չ թէ Սէհէեի կամ Իմբերիալի թուղթ— զրկել կ'խնդրուի անոնցմէ որք փոքր գումարներու համար նամակածախս կ'սպասեն առաւելին թուղթ զրկել ապահովագրեալ նամակաւ։ Բաժանեալի թուղթը շատ ուրիշ թուղթեր վնասով կը ծախուին, և տարբերութիւնն սաստիկ բեռ կ'ուժէ ի հարկէ։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Մ. Մարտիրոսեան տեղ Դ. երկու։

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՅԱՄԻՆ 1782

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, չէնք, կարասիք եւ ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ դիւրութեամբ, որ ունիմ լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրեալ կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ եւ Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի զգլխ Վիթալիս Խան, գետնայարկ թիւ 1։

ESTABLISHED 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, առաջ հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետերք Անգլիոյ ամենաերեւելի և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ անսահման պատասխանատուութեամբ։ Դրամագլուխն և պահեստի գումարը կը հասնին 4,000,000 անգլ. ոսկիի։

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան սկզբնաւորութենէն ի վեր վճարած է հրդեհից վնասներու հատուցման համար 26,000,000 անգլ. ոսկի, գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԲԱՆԿԱԼԹԻ

ՀԱՐԴ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վարժարանս հաստատուած է 1857ին. նպատակն է՝ աշակերտաց տալ կրօնական, բարոյական և քերական կրթութիւն մը։ Վարժարանի վարչութիւնը՝ Վիեննայի Մխիթարեանց ձեռքն է։ Ուսուցչական մարմինը (Corps enseignant) որ կ'բաղկանայ Մխիթարեան և վկայեալ արտաքին ուսուցիչներէ, պիտի կազմեն այս տարի 24 հոգի։ Ուսմանց ծրագիրն է՝ արդի երկրորդական դպրոցներու (école secondaire moderne) յատուկ յառաջագիրը, որ կ'համապատասխանէ գերմանական բէալական դպրոցի (Realschule) յառաջագրին. բայց ըստ կարի յարմարցուած է այս ծրագիրը միջավայրի պիտոյից։ Վարժարանիս կատարեալ ընթացքն աւարտող աշակերտները կրնան չատ դիւրութեամբ և առանց քննութեան Եւրոպայի ո և է բարձրագոյն վարժարանն յաճախել ուսմունքը շարունակելու համար (ինչպէս ունինք աշակերտներ ի Վիեննա, Զուիցերիա.) և կամ կրնան վաճառականութեան ձեռնամուխ ըլլալ։ Աւանդուած լեզուներն են՝ Տճկ., Հայ., Գաղղ., Գերմ. և Անգլ. (վերջին 2 տարիները։) Գաղղիերէն լեզուն գործնականապէս սորվելու համար՝ աշակերտները պարտաւորեալ են միշտ նոյն լեզուն խօսելու, և իրենց վրայ պիտի հսկեն գաղղիացի Մաբիստներ, որոնք յատկապէս բերել տրուած են Բելժիքէն։ Այս տարի 5 պիտի ըլլայ առնից թիւը։ Ամէն ամիս ծնողաց կ'ղրկուի համառօտական տեղեկագիր մը, որուն մէջ մանրամասն կը նշանակուին աշակերտին բարոյական և ուսումնական վիճակը, իւրաքանչիւր դասերու մէջ առած նիշերը են։։ Վարժարանս կ'գտնուի ընդարձակ ծառաստանի պարտէզի մը մէջ. ունի իր յատուկ բժիշկն ու իր դեղարանը։ 1903—1904 դպրոցական տարին պիտի սկսի Սեպտեմբեր 1/14 Բշ. օրը։ Դպրոցամուտի քննութիւնները պիտի կատարուին Օգոստ. ամսուն 29ին և 30ին, իսկ դասերը կ'սկսին կանոնաւորապէս Դշ. օրը՝ Սեպտ. 3ին։ Հրատարակուած է վարժարանիս 5րդ տեղեկագիրը։ Վարժարանիս նկատմամբ ընդարձակագոյն տեղեկութիւններ ուզողը թող դիմէ վարժարանի վարչութեան Բշ., Ուրբ., և Շբթ. օրերը։

Թոշակ տարեկան ամենայն ծախուք Լ.Օ.

գիշերօթիկներու համար			30
»	»	ցերեկօթիկներու »	20
»	»	արտաքիններու »	10

Վարիչ

Հ. ԳԱԲՐԻԷԼ Վ. ՄԷՆԷՎԻՇԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Բանկալթի

P. GABRIEL Dr. MÉNÉVICHIAN

Constantinople, Pancaldi

14—12

ՀԱՆՐՈՅԻՆ ՊԱՐՏԻԶ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Օսմ. Հանր. Պարտուց ընդհ. Տնօրէնութիւնը կ'ծանուցանէ Պրուսայի չերամաբուծական վարժարանի աշակերտներուն թէ նոյն հաստատութեան վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 1/14 երկուշաբթի, և դասերը պիտի սկսին նոյն օրը։ Հետեւաբար առաջին և երկրորդ դասարանի աշակերտները կ'հրաւիրուին նոյն թուականին ներկայ գտնուիլ Պրուսայի չերամաբուծական վարժարանին մէջ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

24/6 Օգոստ. 1903 15—9

* * *

LANCASHIRE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Թիւրքսլ Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝

Լիվըրբուլ, 1 North John St.

Լոնտոն, 38 Lombard St. E. C.

Ընկերութեանս սկզբունքն է վնասուց անմիջական և առատ

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վստահութիւնը գրաւած է։

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ ՊՈՆՏ ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ. Քէլչիլեր Թիւնէլ Խան, Ղալաթիա.

ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ Փոխ-Գործակալ ի Պոլիս Արիանայ Խան, Թիւ 11 և 12.

Փոխ-Գործակալ յԱգրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքիդարուլու Խան.

Ուրիշ Փոխ-Գործակալութիւններ Թուրքիոյ բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ.

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՋԻ

Այժմէական հաշուեկշիռն ցոյց կուտայ ընկերութեան հետեւեալ վիճակը

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամատուներ ծովային արկածոց դէմ. —Գիները խիստ չափաւոր։

AGENTS: —Bond Sellar & Cº

ԱԶԴ.—1903 Օգոստ. 1ին քաշուած Րումէլի Երկաթուղիի պարտաթղթերէն անհետացներուն կ'ծանուցուի թէ իրենց շահած պարգեւներն և ամորթիզմանները 58% հաշուով պիտի վճարուին 1903 Սեպտ. 1ին (Ն. Տ.)։ Այս անգամ իրենց չպիտի տրուի այն վկայագիրը որով իրաւունք կ'ստանային պատահական յաւելուածական գումարի մը, և մնացեալ Ապրիլ 1ի և Յունիս 1ի վիճակահանութիւններէն շահող պարտաթղթերուն համար տրուած վկայագիրները չեղեալ պիտի նկատուին, որովհետեւ Օսմ. Կայս. կառավարութեան եւ Հանր. Պարտուց Վարչական Խորհուրդին միջեւ իրաւարարութեամբ որոշուած տոկոսի սակին բարձրացումը զօրութիւն չունի Մարտ 1էն սկսեալ։

Կ. Պոլիս, 11 Օգոստ. 1903 10—6

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԿԻՒՏԱՐ

Ամերիկեան Վարժարանի յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի 1903 Սեպտ. 15ին (Ն. Տ.)։ Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է 35 օսմ. ոսկի Աւստրիականին չորս դասընթացքներուն համար, իսկ 30՝ Նախակրթարանին համար։ Տնօրէնութիւնը ջանք չէ խնայած վարժարանն ամէն առաւելութիւններով օժտելու։ Լաւագոյն դրութիւնով և մեծ յաջողակութիւնով կ'ուսուցուին Հայերէն, Ֆրանսերէն, Անգլերէն, Գերմաներէն և դասական լեզուները, ինչպէս նաեւ բնական գիտութիւններ։ Հմուտ և վարժ հիւանդապահուհիի մը աչալուրջ հսկողութիւնը կ'վայելեն աշակերտուհիները և կ'ապրին խաղաղ ու բարեկարգ մթնոլորտի մը մէջ։ Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել վարժարանին Տնօրէնուհի Տր. Փէլթրի ի 15—14

ԳԱՍՐԳԻՒՂԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

ԳԱՍՐԳԻՒՂԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ պիտի բացուի Սեպտ. 2ին (Ն. Տ.)։ Նորեկներու մուտքի քննութիւնները պիտի կատարուին Օգոստ. 29ին և 30ին (Ն. Տ.)։ Աշակերտներուն առողջութեան, բարոյականին, կրթութեան ու դպրոցին կարգապահութեան վրայ խստիւ կ'հսկուի։ Ամէն ամիս տղայոց ուսումնական յառաջդիմութեան ու բարքի վարքի վիճակացոյցը պիտի ղրկուի ծնողաց։ Կ'աւանդուին Տաճկ., Հայ., Գաղղ., Գերման., Իտալ. և Անգլ. լեզուները։ Գաղղ. և Գերման. լեզուներուն գործնական մասը զօրացնելու համար, յատուկ գաղղիացի և գերմանացի հսկողներ կան դպրոցին մէջ։ Դպրոցին աշակերտներէն ուսմամբ ու բարի վարքով ընտիրներն ու արժանաւորները կ'անցնին Վենետիկի Մ. Ռափ. վարժարանը, ուր կրնան յաճախել Ակադեմիան ու բարձրագոյն վարժարանները, կամ կը ղրկուին Իտալիոյ և ուրիշ Համալսարաններ։ Առաջիկայ (1903—4) տարւոյն համար ձրիավարժներու թիւը լրացած է։ Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է 25 օսմ. ոսկի։ 10—8

ԸՆԹԱՑՔ ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԳՐ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

1. Բնական, Բաղ. և Տեղագրական Աշխարհագրութիւն, Տարրական Դասընթացքներու համար։ Գին 100 փր.։

2. Բնական, Բաղ. և Ուսումնական Աշխարհագրութիւն, Միջին Դասընթացքներու համար. Ե. տպգր.։ Գին 4 ղրշ.։

Կեդրոնատեղի Պէրպէրեան Տպարան, Պապը Ալի ճամբէսի, թիւ 38։ Մեծաքանակ գնողներու զեղչ։

ՄԵԾ ՄԵՏԱՂ

600,000 ՕՂԱ

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քոնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական հսկայ գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։ 1875 և1888ի յունական արուեստահանդէսը, 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտօի և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները միահամուռ հաստատած են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քոնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ ընտիր և ի հաստատութիւն՝ վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաեւ մեծահռչակ բժիշկները և քիմիագէտներու վկայութիւնք։ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քոնեաքին արուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն աւելորդ է թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և սպառումը՝ առաջին աստիճանի, մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ։

Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուի նաեւ, բռն կլաելու համար ընտ. չաւքալ օծանելիք քանիներ, Ցունեաստանի ընտիր օճառ և հելլենական բերքեր, արտադրութիւններ ու ձեռագործներ։

Մենավաճառներն պատիւ) Արթաք Էֆ. Ս. Փրկչի) Հայեպտիք վրացական տան Ն. Վեհ. Ցունաստանի Թագաւորին 50-33

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Կ. Պոլիս. Աւ Պ. ԱԹԱՆԱՍ Ս. ՔԱԼՕՊՐԻՍԹՕ Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Ղալաթիա

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Բէյօղլու—Թէփէպաշի փողոց, Բիւ 4 (Թօքաթլեան պանդոկին դիմացի փողոցին մէջ).

Կ'ԴԱՐՄԱՆԷ ամէն տեսակ ակռայի եւ լինտի հիւանդութիւնները. փտած ակռաները ամենաստոյգ ցաւերը վայրկենապէս կասեցնելով, քիչ ատենուան մէջ հասատատուն կերպով կ'լեցնէ առողջ ակռաները նման մինչեւ վերջը գործածուելու պայմանաւ։

ԲՈՆՐՈՎԻՆ ՆՈՐ ՄԵԹՈՏՈՎ Ոսկիի, պլաթինի և քաուչուքի վրայ նուրբ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կ'պատրաստէ՝ յար և նման բնականին։

ԸՍՏ ՎԵՐՋԻՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆ փտած և կոտրտած ակռաներու արմատները առանց հանելու կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ կ'զետեղէ անոնց վրայ առանց քիչ մը ակռաներ և ոսկիէ «քուռոններ»։

Շատ փտած ակռաները և լինտերու մէջ անյայտացած արմատները կ'հանուին ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9էն 5 (Ը. Ե.), կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։ 30—14

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cº

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ակամ են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն բարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Մենավաճառներ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝

Բերա, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթիա Սէրայի դիմաց։

Բերա) Շիշլի ճամբայ Ֆօն—Տողէն դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին.

Ղալաթիա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին քովը.) Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Ստամպոլ) Մահմուտ Փաշա թիւ 2.) Մահմուտ Փաշայի Քրամվէյի Կիշթարանին դիմաց թիւ 13.

Սկիւտար, Ջարշը Պոյու, թիւ 120.

Մեքենաներն գնելու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շիշլի ճամբայ, թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օղլու Աքարչը Պէյի տանը։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (147)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ՓՈՂՈՑԻ ԵՐԳԶՈՒՀԻՆ

Բ. ՄԱՍ. —ՄԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԽԷ

—Բայց Մ. Տանիէլ ժառանգորդ չունի, ըսաւ արկղակալը զարմանքով։

—Վստա՞հ էք, ըսաւ պաշտօնատարը, ինք ալ զարմանալով։

—Իրմէ լսած եմ։

—Նոյն իսկ հեռաւոր ազգական մ'ալ չունի։

—Ո՛չ։

—Մ. Ֆօնդէնի բացարձակ վստահութիւնը կ'գրաւէի՞ք։

—Այո՛։ Գէթ իր առեւտրական գործին մէջ։

—Կտակ մ'ունենալը գիտէ՞ք։

—Չեմ գիտեր։ Բայց եթէ կտակ կայ, հարկաւ պիտի գտնուի իր մասնաւոր յարկարաժնին գրասեղանին մէջ կամ նոտարին քով։

—Այդ նոտարին հասցէն գիտէ՞ք։

—Այո՛, և կուտամ ձեզ։

Գիտէի՞ք որ Մ. Ֆօնդէն մահմունի մ'ունէր։

—Գիտէի, բայց ինք խօսած չէր ինծի։ Իր ներքին կեանքին վրայ չատ բան չէր ըսեր։

—Այդ մահմունին տեսած չէ՞ք երբեք։

—Երբեք։

—Մ. Տանիէլ Ֆօնդէնի մարմինն հոն հասնելուն և իր սենեակը, անկողնին վրայ դրուելուն պէս, բոլոր կահերը պիտի կնքենք, բաց ի ձեր դրամարկղէն, որուն պէտք պիտի ունենաք գործաւորներուն վարձքը վճարելու և յուղարկաւորութեան ծախքերն ընելու համար։ Կնիքին պահապան կ'կարգենք ձեզ։

—Շատ աղէկ։

—Որչափ դրամ ունի՞ք մնացորդին մէջ։

—Իբր 150,000 ֆր., որով էիւուլի կրնամք վճարել ներկայանալի փոխանակագիրները։ Եւ յետոյ հաշիւներս պիտի տամ որու որ անկ է։

—Շատ աղէկ։ Մ. Ֆօնդէն չատ հարուստ էր, այնպէս չէ՞։

—Այո՛։

—Գիտէ՞ք թէ ո՛րչափի կ'հասնի իր հարստութիւնը։

—Հինգ միլիոնը կ'անցնի անշուշտ, առանց հաշուելու գործառնութիւնները։

—Եւ ժառանգորդ չկա՛յ։

—Ո՛չ, կ'կրկնեմ։ Մ. Ֆօնդէն ինք ըսած է։ Հիմա, եթէ անմիջական պէտք չունիք ինծի, արտօնութիւն պիտի խնդրեմ հեռագրաւ հրահանգ ղրկել Մ. Ֆօնդէնի գործառնոյներուն տնօրէններուն։

—Ղրկեցէք։

Աղետալի լուրն հեռագրուեցաւ Տնօրէններուն որք հրաւիրուեցան անյապաղ գալ Ռօչէ փողոց։ Պաշտօնեաներն և գործաւորները, այս լուրն առնելով, հեռացան արտաքին, վասնզի իրենց տէրը կ'սիրէին։ Շրջուն հիւանդանոցի կառքն եկաւ։ Տանիէլի մարմինն իր սենեակը բերելով անկողնին վրայ տարածեցին և կահերն ու միւս սենեակները կնքեցին։ Ընդհանուր Դատախազն արկղակալին յանձնեց թաղման արտօնագիրն և պաշտօնատարները մեկնեցան տխրօրէն, վա սընզի վերջապէս անոնք ալ մարդ են, և Տանիէլ Ֆօնդէնի եղերական մահը, այսքան ցաւալի պարագաներու մէջ, չէր կրնար վկայագին տպաւորութիւն մը չընել իրենց վրայ։

Ռուսիեռն, ինչպէս գիտենք, Ընդհանուր Դատախազին տունը գացած էր։ Մօրիսէ Դատական պաշտօնարան գացած ըլլալով, Բոնիչին հոն գնաց, պաշտօնատարին գրասենեակն երթալ և անմիջական ունկնդրութիւն մը խնդրեց ստիպողական գործի մը համար։ Ընդհանուր Դատախազն ընդունեց իսկոյն, և անոր ներս մտնելուն պէս քա հարցումն ըրաւ.—Կօթիէի գործին համար չէ՞։

—Այո՛ և ո՛չ։

—Ինչպէս այո՛ և ո՛չ։ Ինչ ըսել կ'ուզէք։

—Ըսել կ'ուզեմ թէ Կօթիէի գործը չէ, բայց սերտ կապերով կապուած է անոր հետ։

—Բացատրեցէք։

Ռուսիեռն արագ արագ և յստակօրէն պատմեց Բօլսմիքի մէջ գործուած ոճիրը, որուն զոհն էր Տանիէլ Ֆօնդէն, Սէն Մանտէի մէջ սպաննուած Ալպէր Ֆօնդէնի եղբայրը և թուեց պարագաներն որոնք համոզում կ'գոյացնէին թէ միեւնոյն ձեռքով սպաննուած էին երկու եղբայրները։

Ընդհանուր Դատախազն ուշադրութեամբ կ'ընէր։ Կրկնել տուաւ պատմութիւնը, ամենափոքր մանրամասնութիւններուն վրայ տեղեկութիւն ուզելով։—Այսպէս, ըսաւ ի վերջոյ, Բասքալ, այդ բարի տղան, որ միայն կրնար խնդիրը լուսաբանել, վտանգի մէջ է։

—Կ'վախնամ որ այնպէս ըլլայ։

—Պէտք է որ ապրի։ Թո՛ղ ամէնէն նշանաւոր բժիշկները բերեն։ Պատրաստ եմ ծախքը քսակէս վճարելու։ Բասքալ պէտք չէ որ իր անձնուիրութեան զոհ երթայ։ Մնաց որ, եթէ մեռնի, ո՞վ պիտի տայ մեզ այս սոսկալի հանելուկին լուծումը։ Նորէն կ'ըսեմ որ Բասքալ պէտք է ապրի։

—Ինչ որ պէտք է ընել, պիտի ըլլայ, Տ. Ընդհանուր Դատախազ։ Լաւ ձեռքերու մէջ է։ Տիկին Կօթիէ առանց վարանելու իր դժվարանդակ հարստութիւնը պիտի զոհէ որպէսզի Բասքալ ապրի ու խօսի։ Խնդիրն իր էրկան պատուոյն վերահաստատման վրայ է։

—Հիմակուհիմա, մենք փնտռենք։ Ինչ շարժառիթ կրնայ ունենալ ոճրագործն որ յաջորդաբար երկու անգամ կ'զարնէ միեւնոյն ընտանիքին։ Կ'ընդունի՞ք որ վրէժխնդրութիւն ըլլայ գործին մէջ։

—Վրէժխնդրութիւնը, ըստ իս, բան մը չի բացատրեր։ Մարդ չի կրնար երկու եղբայրներէն ալ վրէժ լուծել։ Եւ յետոյ, ի՞նչ տեսակ նախատինք մը պիտի կրնար ծնունդ տալ այս անողոք ատելութեան։

—Այն ատեն ի՞նչ է ձեր կարծիքը։

—Բասքալ, ցոյց տալով ձեզ իր սպանիչը, որ Ալպէրի ու Տանիէլի սպանիչն ալ է, ճշմարտութիւնը պիտի յայտնէ։

Մօրիսէ հրամայեց Բոնիչին երթալ սպասել Ընդհանուր Դատախազի փոխանորդին և Հարցաքննիչ դատաւորին դարձին և զանոնք բերել իր գրասենեակը, Ոստիկանութեան Տնօրէնին հետ։

* * *

Զանգակին ուժգին ձայնը, Մաղիկներու ամարանոցին վանդակորմէն թնդալով, բոլոր տնեցիները զողացուցած էր։ Սենեկապանն իսկոյն գացած էր տեսնելու համար թէ ո՞վ էր զարնողը։ Ռէյմոնտ, Բասքալի վրայ լուր առնելու սպասելով, իր բաց պատուհանին կրթնած էր։ Տեսաւ անծանօթի մը անցնիլը պարտէզէն և լսեց հետեւեալ խօսքերը.—Խնդրեցէք Տիկին Կօթիէէ որ բարեհաճի վար իջնել, կ'ըսէր երգիչին ընկերացող բժիշկը։

Առանց ժամանակ տալու սենեկապանին որ պատասխանէ, Ռէյմոնտ հարցուց պատուհանէն.—Ինչ կայ, Միւսիւ։

—Մ. Ռուսիեռնի կողմէ բան մը պիտի ըսենք ձեզ, Տիկին։ Ժամանակ չկայ։ Շուտ իջէք, խնդրեմ։

—Եկայ։

Եւ Տիկին Կօթիէ անյայտ եղաւ պատուհանէն։—Պէտք է բանալ վանդակորմը և թողուլ որ կառքը մինչեւ դրան առջեւ գայ, ըսաւ բժիշկը սենեկապանին։

Մտաւն հնազանդեցաւ։ Կառքը ծանր ծանր ներս մտաւ և կանգ առաւ սանդուխին առջեւ։ Ռէյմոնտ երեւցաւ։ Այնքան յուզուած էր որ չնչմարեց իսկ և այցելուն դիմաւորեց։—Մ. Ռուսիեռնի կողմէ բա՞ն պիտի ըսէք ինծի, թոթովեց։ Ըսէք, Միւսիւ, ըսէք։

Բժիշկը Ռէյմոնտի տուաւ իր յուշատետրէն պատռած թուղթն որու վրայ Բոնիչին հետեւեալ տողերը գրած էր. «Տիկին.—Ձեզ կ'ղրկեմ մեր խեղճ Բասքալը վիրաւոր, գրեթէ մահամերձ։ Ձեզ համար աշխատելու պահուն է որ զարնուեցաւ վատաբար։ Ժամանակն եկած է որ ձեր երախտագիտական պարտքն հատուցանէք անոր։ Պէտք է որ ապրի։ Կրկնապէս պէտք է, վասնզի ինք միայն կրնայ իմացնել մեզ թէ ո՛վ էր Մ. Ալպէր Ֆօնդէնի սպանիչը։ Առաջնակարգ բժիշկներու դիմեցէք։ Կ'կրկնեմ թէ պէտք է որ ապրի։ Ձեր սիրեցեալ ամուսնին պատուոյն վերահաստատումն անոր ձեռքն է։ Այս իրիկուն կ'տեսնուինք։ Ցոյժեանս.—ԱՆՏՐԷ ՌՈՒՍԻԵՌՆ»։

Ռէյմոնտ մէկ ակնարկով լափած էր այս տողերը, առանց բառ առ բառ կարդալու զանոնք։ Բասքալ իր անձնուիրութեան զոհն եղած էր։—Աստուած իմ, Աստուած իմ, պոռաց դողդղուն, խելակորոյս։ Բասքալ, մեր բարեկամը..., Բասքալ վիրաւորուա՞ծ, մահամե՞րձ։ Ո՞ւր է։

—Հոս է, Տիկին, պատասխանեց բժիշկը կառքը ցոյց տալով։ Առանց վայրկեան մը կորսնցնելու, իր անկողինը փոխադրել տուէք և մարդ ղրկեցէք վիրաբոյժի մը որ կարենայ օգնել ինծ իր վիճակին պահանջած խնամքը տալու համար։

—Օ՛հ, նախազգացումնե՜րս, նախազգացումնե՜րս, թոթովեց Ռէյմոնտ յուսահատութեամբ։

—Է՛հ, Տիկին, յուսահատելու ժամանակ չէ, այլ գործելու։ Շուտ ընենք։

Տիկին Կօթիէ, ինչպէս գիտենք, ուժեղ կազմուածք ունէր։ Արդէն չատ տառապած և բարոյական չատ չարչարանքներ կրած էր առանց ընկճուելու, այնպէս որ այս անգամ ալ անհրաժեշտ զօրութիւնը գտաւ իր մէջ այս նոր հարուածին դիմադրելու համար։ Բանի մը վայրկեան բաւական եղաւ իր պաղարիւնութիւնը գտնելու համար և սենեկապանին դառնալով ըսաւ.—Սէն Մանտէ, Տքթ. Բէռէնի վազեցէք։ Եթէ հոն չէ, փնտռեցէք, գտէք, հոս բերէք։ Առանց անոր մի՛ դառնաք։

Սենեկապանը վազելով հեռացաւ։—Մենք Բասքալն իր սենեակը փոխադրենք, շարունակեց Ռէյմոնտ։ Հետերնիդ մէկն ունի՞ք արդէն։ Եւ յետոյ, ուրիշ մարդ ալ կ'կանչենք որ օգնէ մեզ։

Կառապանն և սենեկապանուհին, կառքին ձայնէն եկած ըլլալով, հոն կ'գտնուէին։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱՔԵԱՆ